

Адреса:

Redakce
„Ukr. Skytalec“
Ukr. Tábor,
Josefov,
Čecho-Slov.
Republika
Europe.

Редакція застерігає собі право
робити поправки
в рукописах.
Рукописів
не
звертається.

УКРАЇНСЬКИЙ СКИТАЛЕЦЬ

ілюстрований місячник

1922.
ВЕРЕСЕНЬ.

ЙОЗЕФІВ.

Ч. 17.
ВЕРЕСЕНЬ.

Видає Культурно-просвітний Клуб.
Світлина Фотогр. Секції К. П. К.

Редагує пор. Петро Будз.
За редакцію відповідає Карель Крацік.

З М І С Т :

	Стор.
Г.: І знов свіжі могили	1
Роман Колтунюк: З кліщів смерти	2
Ген. А. Кравец: Завязок моєї групи	4
П. В.: Волинь під військовим зарядом Галичан 1919. р.	6
П.: Запорожець за Дунаєм у Йозефівському таборі	8
Будз. ст. дес. Василь Ілащук: III. курінь 8. бригади в наступі на Київ	9
Петро Будз: З життя-буття в таборі в Йозефові	11
П. М.: Житомир-Коростень	12

	Стор.
З життя поза табором	14
Касовий звіт „Самопоміч“	15
Оновістки	16

СВІТЛИНИ :

Чет. Михайло Панає на фронті	1
І. плян до наступу на Перемишль	5
II. плян до відвороту під Хирів	5
Актори-аматори в „Занорожці за Дунаєм“	8
_____	15

Предплата з пересилкою виносить :

	річно:	піврічно:
в Чехословаччині	50 Кч	25 Кч
в Югославії	60 Дин.	30 Дин.
в Австрії	8000 К	4000 К

	річно:	піврічно:
в Німеччині	300 М.	150 М.
в Канаді	3 \$	1'5 \$
в Злуч. Держ. Півн. Амер.	2 \$	1 \$

Ціна одного примірника в Чехословаччині без пересилки 4 Кч.

І ЗНОВ СВІЖІ МОГИЛИ

Далеко від рідної землі, під чужим, чеським небом вирости свіжі могили... Нові жертви визвольної боротьби українського народу.

Замовкли наразі гармати, стріли вже не падають, але жорстока невмолна смерть продовжує й далі своє діло. З кожним днем меншають ці ряди, що вона пощадила їх серед кривавого бою, серед найбільшого розгару війни. Рідшають стяги загартованих борців, а густіють сірі, сумні могили... По цілому світі розсіває їх лиха доля, як на глум, як би для них у рідній стороні не було вже місця...

Нема — здається — на світі краю, де б не було могили українського скитальця... Іменні й безіменні... та кожна з них найвиразніше кличе: »ми ті, що лягли за волю, ми ті, що власним життям добували волю Вітчизні«...

Добували... та ще не добули... Лягли... до мети не дійшли... Але не схилили вниз прапора! До останньої хвили своєї життя високо держали стяг волі й української державності. Воліли піти на чужину, скитатись між чужими людьми, на чужій землі замкнути очі, як свою голову схилити під чуже ярмо, як лишитись на власній, не своїй землі...

Чекали хвили повороту... Мріяли, що з оружжям у руці вернуть до рідного краю, що стануть местниками кривд народу й по ворожих трупах увійдуть на рідну землю, та над нею розвинуть синьо-жовтий прапор волі. А як впадуть, то серед реву гармат і тріскоту скорострілів, забіраючи з собою на той світ і ворогів... та не довелося їм...

Не дожили великої хвили. Перед часом зіійшли в могилу. Та великого обов'язку не взяли зі собою. На наші плечі вложили його й ми мусимо його сповинти. Чим менше нас стає, тим тяжчий наші обов'язок. Нагадувати його нам будуть ті незчислимі, розкинені по цілому світі могили українських скитальців...

Одна з них виростає на праському кладовищі дня 22. 8. ц. р. Там спочив четар Михайло Папас.

Уродився він 3. березня 1897. року в Дідилові, повіт Камінка Струмівка. Закінчив українську гімназію у Львові й там почав студіювати право. Вибухла велика світова війна. Молодий, 17. літний хлопчина на перший заклик вступає в ряди УСС, бере за зброю й від цієї хвили не кидає її з рук — йде кривавим шляхом, мостить дорогу волі... В 1917. р. приділено його до австрійської кінноти. З розвалом Австрії перший стяє в ряди націо-

нальної армії. Як кавалерійський старшина організує кінноту на відтинку Куликів. Найбільшою заслугою Покійного є якраз зорганізування цієї кінноти, що стала завязком кінноти І. Корпуса й одною з найкращих частиною У. Г. А.

Організував Він її не в заміллі, але на самому фронті, під градом ворожих куль. Від початку української війни, аж до січня 1920. р. не розлучався Він зі своєю частиною. Весь час на фронті, весь час у бою! Хтож із членів У. Г. А. не чув про кінноту Папаса? Пострах для ворогів, а гордість для своїх! Відважний до очайдушності, хоробрий до неймовірності, так і виховав свою частину. Вона за Ним у пекло була б пішла, бо любила його, вірила й поважала. Здається, що для Нього й його людей не було ніщо неможливого. Кілько разів пробивався Він на ворожі зади й ширив там смерть і знищення? Ціла галицька кампанія, то один безперервний ланцюг його геройських подвигів. Він і його частина послідні перейшли Збруч, бо своїми грудьми крили відворот У. Г. А.

На великій Україні четар Папас знов у перших рядах бере участь у всіх боях з більшовиками та денікінцями, переживає всі найкращі й найтрагічніші хвили У. Г. А.

В часі коли У. Г. А. відходила на південь, заступав четар Папас на тиф. Залишено його в лічниці в Камінці на Поділлі. По видужанню не міг уже дістатися до своєї частини, однак не вертає до дому, бо його кличем було: »добути або дома не бути«, але передістається до повстанських відділів, що оперували під проводом генерала

Павленка й там сповняє свій зовнірський обов'язок супроти України.

Вкінці віднаходить свою частину вже на території Галичини й звідси враз із групою генер. Кравса переходить до Чехословаччини.

Тут довгий час працює по сотнях на Закарпатській Україні, а в р. 1921./22. записується в Празі на університет, щоби докінчити свої правничі студії. Перед самим другим іспитом захорував на черевний тиф і дня 19. серпня ц. р. попрацав цей світ.

Та не остання це жертва в останньому місяці. В непривітний, дощевий серпень прийняв і іозефівський цвинтар у своє нутро трьох українських скитальців: хоруного Степана Вишньового, вістуну Василя Сарахмана та стрільця Федя Халушинського.

Чет. Михайло Папас на фронті.

Хорунжий Степан Вишенський уродився 2. січня 1899. р. в Сухоставі, гусятинського повіту. За австрійських часів служив при 95. п. п., а з вибухом революції вступив до У. Г. А., де приділено його до І. пробоевого курія в Чорткові. З ним воював у Галичині й на Придніпрянщині, аж доки, дня 29. вересня 1919. р. не опав у денікінський полон.

Не вдалося йому зараз видертись із московських рук, щоби вернути до власної частини. Вивезений на південь, захорував на тиф, а опісля утікаючі розбитки денікінської армії забрали його з собою на далекий Балкан. Та хоч так далеко кинула Ним незавидна доля, Він не забув що є членом Української Армії й по довгому, довезеному скитанню, прибув дня 2. червня 1921. р. до решток своєї Армії, до одинокої ще зорганізованої укр. частини — до українського табору в Йозефові.

Та перебуті труди й воєнні невгоди, це довезене скитання, по світі й журба за старенькими батьками, що їх ляцька рука випнала з власної хати (бо в ній захотіли польські жандарми-посіпаки вибрати для себе приміщення), підкопали здоров'я молодого юнака. Довго боровся, не піддавався грудній педузі, але в березні ц. р. мусів таки відійти до лічниці. Не помогли лікарі, ні ліки, ні хотіння жити... По довгих тяжких терпіннях закінчив своє скитання дня 1. вересня ц. р.

Вістун Василь Сорохман, уродився 1897. р. в Морозовичах, новосамбірського повіту. Вже перед війною був свідомим громадянином і діяльним членом Січи. При австрійській армії від 1915. р. служив у 77. п. п., відбуваючи з ним усі воєнні походи. До Укр. Гал. Армії вступив у перших днях революції й боровся на хирівському відтинку. Опісля, приділений до гірської бригади, перейшов із нею до Ч. С. Р. На чужій землі не падав духом. Витривало чекаючи хвилі повороту, працював над собою, хотів вернути гідним жовніром і примірним

громадянином. Хоч усіля життя на чужині не були підхлібні, хоч грудна недуга, якої заразки носив уже з давніших часів, нищила його організм, Він учився й покінчив виділову школу з дуже добрим поступом. Последня весна зломилася його. Довше не міг боротися з чахоткою й відійшов до місцевої чсл. військової лічниці, де й умер 28. серпня ц. р.

Стрілець Федь. Халупінський уродився 1894. р. в селі Мізунь, долинського повіту. За австрійських часів служив при 33. п. стр. До У. Г. А. вступив сейчас по розпаді Австрії й боровся завзято на фронті під Терешпилем аж до часу, коли весною 1919. р. дістався до польської неволі. Відвезений до Пікуліч, перебув там ціле пекло польського табору, перейшов цілу голгофту польського полоненого... По довгих терпіннях і муках удалося йому втечи з неволі й дістатися до решток У. Г. А. в Ч. С. Р. Та до здоров'я, яке йому знищили польські тюрми й муки, не міг уже вернути. Грудна недуга розвивалася що-раз сильніше й 24. серпня с. р. перервала його мучениче життя.

В погідні осінні дні працювали їх усіх українські жовнірі. Тихо гудів цвинтарний дзвінок, жалібно неслись похоронні пісні та марші...

Працали їх члени У. Г. А. й клялись на свіжких могилах не зійти ніколи з цього шляху, на який раз добровільно вступили — присягали йти слідами тих, що своє життя віддали за волю України.

Богато квітів і вінків прикрили жовті могили... Сумно похилися цвинтарні дерева й мов слюзи падало жовте листя... Тихо илили працальні слова пісні:

»Сніть хлопці, сніть,
Про долю, волю тихо сніть,
Про долю, волю Вітчизни...«

Йозефів, дня 3./9. 1922.

Г.

З КЛІЩІВ СМЕРТИ.

(Продовження.)

Воно представляється неімовірним, як ті люди могли в так короткому часі змінитися й що могло бути причиною до того. Та дійсно воно так і було.

Бо коли взяти під розвагу нятлітню світову заверюху котру населення галицької землі відчуло на своїй шкурі найбільше зі всіх народів світа, котра виснажила його до последнего, та яка виссала із нього последню краплину крові, кожний зрозуміє, що балканія спокою заволоділо всіми фібрами його душі, а перед грабіжкою ворога боронилося воно зовсім відрухово — бо так приказував йому інстинкт самооборони. Та й не всі розуміли як слід вагу цієї пової війни. Населення, яке було близьче прифронтової полоси як рівнож і це яке вже відчуло на прифронтової полоси як рівнож і це, яке вже відчуло на дійсний став річи, як те, що паходилося далеко в заціллю. — Наше село далеко, й до нас ворог не прийде, так нам пема чого йти на фронт! — можна було почути ні раз, ні два, ті слова.

Тяжка й незавидна була доля старшин фронтовиків, яким приходилося це все поборювати, щоби не лише вдержати лад та порядок, але також, щоби успішно провадити боротьбу. А треба було мати чуїні вуха, та бистрі очі щоби все чути, все бачити, бо лихо неспало, а могло прийти кожної хвилі й не знати звідкіля.

І щоби незрячі прозріли треба було доперва маєвої катастрофи в 1919. р. Аж тоді, коли ворожі полки залили

майже цілу батьківщину, коли последній клаптик рідної землі усувався зпід ніг, коли оселі перемінилися в поїл, а зойк катованих потрясав воздухом, тоді доперва цей незрячий стрілець прозрів, тоді доперва зрозумів, що »горе nobідженим!« — Та й тоді він запалав з тим більшою жаждою мести. Та месть збиралася у ньому, кипіла, небігала жовчю й ждала лише пригідної хвилі, щоби прорвати застави й злитися в одно море крові.

Та й коли ще донедавна були ми лише уоруженою масою, так тенер із хвилею катастрофи стали свідомою українською карною армією, що її не один нарід міг би нам позавидувати.

Серед таких обставин надходив день 8. червня, день, який матиме свою золоту сторінку в історії галицької землі, день у якому Галицька Армія вкрила себе невміручою славою побіди. Це ж дата бою під Чортковом! Бо чи чули Ви де про такий случай підчас світової війни, щоби військо йшло в наступ на ворога, узброєного після найновіших вимог від стіп до голови, без пабоїв, а лише з баїнетами в руках?! Гей! Ви фронтовики знад Сочі і Пяви, зі скалих хребтів Карсту, зпід Вердену й Фляндрії, знад піньських болот та з верхів Карнат, із гір Альбанії та з пустинь Малої Азії! Ви не ймете віри в це, бо Ви все мали подостатком стрілива. Ви мали теж можливість полопу, а з ним і надію збереження життя. А тут не було ні стрілива, ні цієї надії — тут були лише дві можливості: побіда, або смерть. І хоч Ви горді на

Роман Колтунюк.

своє минуле, пережите — мимохіть склоните голову перед посвятою та героїзмом цих людей...

А Ви гарматники зі згаданих фронтів — чи схочете повірити, що під Чортковом батареї Галицької Армії їхали навздогін одна перед другою разом із розстрільними піхоти, що йшли до пастуку?! — Вам глумлива усмішка красить лице, бо Ви все стояли в приличному віддаленні за ровами піхоти в бетонових землянках. Тому й повірити вам тяжко. Це здається Вам неймовірністю або божевільям...

Від самого ранку небо було сіре, немов задиміле олово; а день виглядав, наче вже вечеріло. Сонце чомусь нехотіло показатися — нехотіло поглянути на землю, як коли б боялося бути свідком кривавої відплати.

Була 9. година ранком. Майже всі частини повернули в цей день скорше із вправ. За селом тарахкотів лише скоростріл. Це скорострільники так завзято вправляли. Стрільці сиділи під хатами й чистили то кріси, то одіж, то обуву — декотрі стояли гуртками та гуторили між собою.

В кімнаті команди перебірав молоденький хлопчина телефоніст телефонічну депешу, яку передавала Команда групи до всіх своїх частин. Щось дуже важного мусіло бути. Майже ще дитяче його лице, то набірало краски, то блідло, в очах запалювалися якісь дивні вогники, руки дріжали так, що ледви встиг писати. Що хвилини кричав до трубки — «поволіше та виразніше диктувати». — Його ум не міг прийняти відразу стільки вісток, яких зміст видавався йому пеймовірним. А вістки ці були вправді так взнесені й радісні, що після пережитого горя та болю, тяжко було сейчас із ними погодитися. За великі це були суперечности в порівнянні одного з другим. — Національна Рада назначила Др. Е. Петрушевича диктатором. Начальним вождом призначений ген. Греків. Другий корпус рушив до протинаступу. Сема і третя бригади заняли в рукопашному бою Ягольницю й Чортків. Поляки розбиті на голову, оставили на полі бою велику масу вбитими та раненими, й відступали в переполосі на захід. У наші руки дісталася велика добыча воєнного матеріялу. Наші війська переслідують ворога й досягають уже лінії Джурина. Бути в поготівлю кожної хвилини до походу. —

Це ж і для нас приказ: — вперед! —

Вістки ці скорістю листавки розносилися по всіх частинах, із уст до уст, від стрільця — до стрільця. Немов електричні іскри прошибали вони кожного в найглибших закутках душі. І видно було по розяснених лицах усіх, що сталося щось великого радісного, небувало, взнеслого, що приневолює забути сіру буденщину.

Мов пчоли в улью, заворушилося стрілецтво. Готовилося на велике діло. Ділили між себе набої, чистили кріси, та переглядали цілий виряд. Добре розуміли, що тепер кожний набій дорожчий золота, дорожчий усіх дорожочністий, бо на ньому важиться життя. А мало було цих набоїв. Ледво по кільканацять штук у кожного, та й то ще ці, які принесли зі собою з підволочиського фронту. Запасу на стрілильних валках не було — та й доставлення їх неможна було надіятися. Хиба що в ворога відбереться.

Між стрільцями почали кружляти вістки про подробиці бою під Чортковом. І навіть не знати було звідкіля вони бралися, якою дорогою приходили та де було властиве їх джерело. Цілий чортківський бій прибірав у їх уяві великанські розміри. Страшне поразення Поляків, кріпило їх душі й тіло ще більше, додавало сили та віри в перемогу. Розказували між собою, що під Чортковом побито Поляків на голову. Лише одиницям удалося втечи з життям. А всі скоростріли, гармати, стріливо й инше воєнне майно попало в наші руки. Навіть телефонічні стації з повним уладженням дісталися в руки наших військ.

Під вечір тогож дня паснів нетерпеливо вижиданий приказ. На другий день ранком ціла група рушає вперед.

Вечеріло. На заході роздерлися олов'яні хмари й зпоза них виглянуло в цілій своїй величчі та красі червоне сонце, що поволі ховалося за обрій. Остатні його проміння мов золоті стріли впилися в ленту Збруча й кровавили її ген далеко як оком глянути. Багряна кров немов розливалася з ріки по темніючих лісах і полях. Поволі залягала сутінь, а лагідний вітер, ніжно, немов шепіт супроводжав її. Із лугів і піль піс із собою запах кошеного сіна, до-співаючого збіжжя й полевих квіток.

На майдані села Сидорова стояли, уставлені в великий чотпрокутник, усі частини. Як переможний, сталевий мур виглядали в западаючому сумерці. Всі стрільці стояли мовчки, замкнені в собі. Їх зібрано в останнє, перед великим ділом, щоб пригадати вагу хвили, та високе завдання, яке мають виконати. Вкортці понеслися різкі слова команди: «розхід!» і всі удалися на спочинок.

Та не спалося стрільцям. Кожний майже мав якусь причину, що не давала йому примкнути повік, не позволяло перенестися в царство забуття. Одному на думці рідня, яку може вже вкортці побачить, другому мила, що її знов пригорне до свого серця, а там знов під тином сидить гурток стрільців, що розказують собі про бої в долині Льомбардії, під Горицею, під Горлицями й Кірлібабою та про ті, які їх іще ждуть. Там дядьки, дівчата й діти обступили одного зі старшин та випитують чи нема їм уже чого боятися Ляхів, чи можуть бути спокійними.

Зі заходу дався чути приглушений гук, немов далекий гуркіт грому. Стрільці насторожилися. Надслухують!

— Так! То десь гармати стріляють! — відізвався один із них.

— Справді, але десь дуже далеко. Це ж спокійна ніч, то ж і гук чути о много лучше чим у день, а він такий слабкий — відповів другий.

— То другий корпус бється з Поляками! Вже певно десь над Стрипою! А ми ще сидимо з заложеними руками над Зручем! Ох Боже! Коби вже скорше діждати ранку! — сказав хтось із гуртка — а то й сон мене не береться.

З небозводу зникли тяжкі, чорні хмари, розвіялися як мрака. Небо вкрилося темно-шафіровою краскою, а міріади зір, як розсипані перли переморгувалися між собою.

— Завтра буде гарний, хороший день — заговорив стрілець, що задивлений у безмежну далечінь вселенної — сидів коло хати. —

— Це нам у дорогу так щаститься — далася чути відповідь.

Уже й другі мівні проспівали, а рух та гамір у селі не переставав.

На сході видно блиск, що поволі розширюється, наче пожар. Лише він більше голубий і сумніший заграви. Ясність тягнеться смужкою, попід довгий, темно-шафіровий небоскіль, що тепер немов дим погасшого вже вогню висить над землею. Начинає світати й ціла природа будиться до життя.

В поблизькому ліску, чути як перша ворона своїм «кра-кра» дає знати, що вже проснулася. Відтак жайворонки десь високо в воздушних просторах начав свою ранішню молитву. З піль потягнуло холодним, черствим воздухом. З комінів хат начав стелитися дим. Між хатами чути клепання кіс. Із села почали хлопці виганяти товар на пасовиско.

Сонце стояло вже досить високо, коли всі частини довгою лентою, як на параді уставилися до походу. Піхота, скоростріли, артилерія й усі валки обозу. Кругом стоять люди старі й молоді. Стрільці майже всі завітчані, а гармати й коні ледво видно з зелені.

(Продовження буде.)

Ген. А. Кравс.

ЗАВ'ЯЗОК МОЄЇ ГРУПИ.

(Кінець.)

По досягненню нових становищ можна було ствердити, що розбитий ворог не зараз піде до протинаступу. Ми стали папами положення на нашому відтинку. По заняттю Хирова, Добромиля й Нового Міста, пове розміщення сил, чого й довершено протягом 7. 12.

Дві сотні, що заняли Хирів, мали остати його залогою. На висоті 471. вприто побіжно стрілецькі окопи й обсаджено їх четвертиною сотні. Пипною четвертиною сотні обсаджено рови, що їх викопано на борзі по лівій стороні Стрв'яжа на південь від Сушиці. Монастир Єзуїтів обсаджено одною сотнею, а півсотні остало в самому Хирові. При західньому виході уставлено в Хирові дві гармати, які опановували залізничний шлях і гостинець. Із усіх цих відділів утворено «групу Хирів», яка дістала особного команданта й мала боронити Хирова перед усякими паступами ворога з заходу.

Сотню з Добромиля підтягнув я аж до Губич, висилаючи разом із Добромиля сильну старшинську стежу до Риботич. Там мала вона остати й стежити дорогу: Риботичі—Добромиль і Риботичі—Гуйсько—Нижанковичі, а після потреби, обі ці дороги замкнути. Сотня, що була в Новому Місті, мала й далі там остати з завданням вишайти злуку з Придніпрянцями. Про те, де вони саме находилися під той час, яку лінію досягнули, не мав я ніякого звідомлення, та сподівався, що повинні бути в Чижках, або Іденицях. І справді вечером 7. 12. зголошено мені, що повоміська сотня знайшла з ними злуку в Іденицях. Дві гармати казав я підтягнути до Губич.

8. 12. 1918. прибув до Хирова курінь у силі 600 багнетів, 4 скорострілів і 2 гармат, а крім того наспіло доовнення стрільва. Свій осідок переніс я на зал. двірець Хирівська Посада, бо по одержанню підмоги порішив я виступити на Перемишль. В тій цілі виврузив я курінь; гармати в Добромилі й спрямував їх негайно до Гуйська. Сотню з Губич підтягнув до Підмоїсця, а сотню з Нового Міста до Библа й Косик. До Гуйська перейшли також цупки з Губич.

Положення 8. 12. вечером було слідуєче:

Библа й Косики — сотня, Підмоїсце — сотня, Гуйсько — 4 сотні й 4 гармати, броневик і мій постій — Добромиль.

Підчас усіх цих приготувань та перемін становищ не вважала розвідка діяльність. Стверджено, що поземелля між Клоковичами а Нижанковичами обсажене ворогом. Цей стан мусів я взяти особливо під увагу, бо слідуєчого дня порішив я в цьому напрямі наступати. Відповідні зарядження й вказівки видаю в ночі письменно.

Паступ мав відбуватися в слідуєчому порядку:

Права сотня через Борщовичі на зал. двірець Нижанковичі, сотня з Підмоїсця мала напрям цегольно на захід від Нижанкович, а завданням її було взяти ворога фронтово. Курінь із Гуйська, по виділенню одної сотні в мою розпорядимість мав наступати через Новосілки, західний край Сільчі—Гай на Клоковичі, щоби ворога обійти. Біля Трушович мали заїхати на становище гармати. Коло артилерії був мій боевий постій, а в Гуйську сотня, як запас.

Около 9. годни пер. пол. прибув я до артилерії, яка вибрала на свої боеві становища дорогу на північ від Гайвки—Трушовичі. Сотня з Підмоїсця, що мусіла наступати отвертим полем, опинилася над Вярм. Опісля вдалося їй, під прикриттям корчів, підсунутися до західних домів Нижанкович і хреста 242., але звідси не могла посунутися далі.

Артилерія вивязалася зі свого завдання знаменито. Не дозволила ворожій піхоті, що обсадила була дуже сильно кладовище й цегольно в Нижанковичах, через цілий час ані показатися.

Біля 4. год. по пол. замітили ми на ворожих становищах наслідки окружаючого паступу на Клоковичі. Ворог почав відступати на північ. Чоловий відділ увійшов до Нижанкович, а вкортці по цьому обсадила права сотня зал. двірець Нижанковичі. Там посилив і я, та дав тій сотні приказ посуватися негайно вперед, здовж залізничної й дороги, щоби зайняти місцевість і перестанок Германовичі. Сотня стрінула підчас свого походу сильніший ворожий опір коло Малкович і корими на тригонометрі 284. Тимчасом стало сутеніти. Щоби не вдаватися в нічні бої, приказав я сотні вернути на залізничний двірець Нижанковичі й боронити його перед можливим ворожим протинаступом.

Середня сотня обсадила Заболотці. Курінь заняв Фредропіль і Корманичі, а 2 гармати підтягнуто до Нижанкович. Решта артилерії започувала в дворі Серакісці, що був і моїм нічлігом.

Наші втрати були відносно малі. Убитих зовсім не було. За це значніші втрати були по стороні ворога. В переїзді на двірець Нижанковичі видів я трупи двох дівчат у легіонських одностроях. По противній стороні боролись отже проти нас женщини-легіоністки.

9. 12. находився я около 12 км. від Перемишля, а около 4 км. від паланок Горохівці—Пікуличі. Хотий скріплено розвідчу діяльність, не мав я докладних вістий про ворожі сили. Голошення були здебільшого загальні. І так вечером 9. повідомлено мене, що в Перемишлі находится багато ворожої піхоти й цупок, та що переміська залога скріплялася постійно свіжими військами, що їх привожено залізничними транспортами. Наші зачинні рухи зовсім не перешкоджували ворогові згуртуватися, уладити як слід обороні становища й стягнути підмоги. Натомісць сила, з якого я наступав на Перемишль, не перевищала шість соток багнетів при вісьмох скорострілах і чотирьох гарматах. Цього було до наступу рішучо за мало. Тої самої ще ночі зголосила мені права сотня, що вона не в силі пайти звязку з Наддніпрянцями. Роздумавши всі ці послідні звідомлення, порішив я наступ негайно здержати. Замість цього заміряв я сильніше розвинути розвідку так у напрямі ворога як і Наддніпрянців. Через виселання більшого відділу хотів я забезпечити собі опору на переді, щоби відзискати конечно злуку з Придніпрянцями: не вважаючи на дотеперішні поводження не думав я наступати наослін, щоби не паразитися на невдачу.

У звязку з цими рішеннями вислав я 10. 12. о 4. год. рано через Княжичі на Горохівці й Пікуличі сотню, якої завданням було обі ці місцевості зайняти й провадити дальшу розвідку в напрямі Перемишля. Коли б сотня стрінулася з сильнішим ворожим опором, мала відступити через західний край Княжич на західню часть Корманич. Впрочому день 10. 12. відзначився енокоем на цілому відтинку. Цього самого дня пополудні одержав я від команданта сотні з Горохович і Пікулич звіт, що обі ці місцевості вільні від ворога, через що обсаджено їх без перешкоди й розводиться далі вивідчу чинність на Перемишль.

11. 12. по пол. вертає сотня без утрат а командант голосить мені, що він дійшов без перешкод до Гроховець і що обсадив цю місцевість та паланку. Коло 9. год. вдарили на нього переважаючі ворожі сили з Пікулич і з ліса на північ від Гроховець, а рівночасно взяла його під цільний обстріл ворожа артилерія з Татарського

горбка. Не вдаючися з ними в поважніший бій, відступив він після одержаного приказу. При відступі ворог не переслідував сотні, а на цілому відтинку було відносно спокійно. Та всі признаки промовляли за тим, що це тишина перед бурею. Проти незначних моїх відділів стояла ворожа перевага й вістки про скріплення ворога okazалися на жаль правдивими.

Від правої сотні наспів рівночасно звіт, що ціла її розвідка безуспішна, а злуки з Придніпрянцями не можна знайти¹⁾. Що скоїлось із Придніпрянцями, нікому не було відомо, а їх відсутність спричинила, що моє праве крило не мало жадної безпеки. При розміщенню, що я довершив його перед наступом, руководився я цим, що

стали відступати, ворог не переслідував їх цілком. — 14. 12. сильні польські відділи обсадили північний край села Серакісці з двором, що до цієї пори лежали в нейтральній полосі. Слідуючий день, 15. 12., минав спокійно. Показався тільки польський броневик. Велід за ним їхав: нічий потяг та його якості не вдалося розпізнати. Проти ворожого броневика казав я устатити коло Передільниці гармату, яка й держала його сильно в шаху. На цьому шляху уникався й наш броневик.

Цього самого дня одержав я від правої сотні звіт, що ворог скупчує більші сили на власному лівому крилі, а навіть зауважено в нього кінноту. Коли б ворог намагався досягнути Вар, порішив я завдати йому

I. Шлях до наступу на Перемішль.

II. Шлях до відвороту під Хирів.

Придніпрянці продовжуючи відтинки на право, дають мені значну полекну, бо охорону правого крила міг я ужити до іншої цілі. Через відсутність їх висіло моє праве крило в воздуху. Коли б ворог як слід збагнув був моє положення, то оточив би й розторочив був увесь невеличкий мій відділ. Йому вистало вжити позірним наступом мою середину й ліве крило, а вдарили головною силою на праве, щоб посунути без труда здовж залізниці й далі через Библо—Комарівці, замикаючи мені дорогу до відвороту. Розваживши це все, порішив я відступити добровільно за Стрільж. У тій цілі видав я слідуючі письмовні прикази.

Вночі з 12. 12. на 13. 12. мала права сотня обсадити хутір у Борщовичах, а чету оставити в Нижанковичах. Середня сотня мала обсадити Підмоїсьце, три сотні Фалькенберґ, а одна сотня як запас до Гуїська, артилерія мала зайняти боеве становище на південь від Трунівч. У Фредрополі й Корманічах малося оставити лише по одній четі, що, в разі сильного напору ворога, мали відступати через Лису Гору на Гувники.

13. 12. вдарив на них дійсно ворог, та дуже оглядно. Чети держалися ще майже цілий день, а коли пополудні

¹⁾ Як я опісля довідався, Придніпрянці підійшли дійсно без перепони аж до Коровник, де відбули з ворогом перший бій та втратили вбитими двох козаків. По тому бою зачали загальний відворот аж до Самбора, там погрузилися й відіхали до Тернополя. Та тут на приказ от. Петлюри їх дезертувало.

як найбільше втрат і відступити відтак на Хирів, тим більше, що й Начальна Команда не була за дальніми наступами на Перемішль. Впрочому мої сили розпалися тепер на дві окремі групи, відповідаючи двом фронтовим відтинкам, на північ і на захід. По відступі на Хирів мав би я лише одну групу й один відтинки і всі сили держав би разом.

16. 12. вдарив на мене ворог і то цілком у цей спосіб, як я сподівався. Вязав мене фронтово, а головною силою вдарив у моє найслабше місце, в праве крило. Дуже удачно розмістив ворог свої сили на власному лівому крилі. Вар перейшов поза обсягом ділянки моїх гармат і повів наступ в опановуючому поземеллю межі Борщовичами а Підмоїсьцем. Ворожу діяльність підтримував сильно його броневик, за яким слідував іще й другий потяг. Ворог відкинув мої дві сотні, що з завзяттям боронили Борщович і Підмоїсьця. На південний вихід з Передільниці кинув я запасну сотню з Гуїська. Межи котою 262., а південним виходом з Передільниці получилася вона зі сотнею з Підмоїсьця та підтримала її. Через Костки й Библо відступила сотня з Борщович. Ворог занявши повні становища, вдовольнявся легкою перемогою й не посував далі. На лівому крилі удержали три сотні в цілості свої становища й з легкістю відкинули всі ворожі наступ. Та вночі одержали й вони наказ відійти через Губичі до Добромилля.

16. 12. вечером передав я підпінним відділам слідуючі прикази:

Залізничні двірці Добромиль і Хирів велів я поволі опорожнювати з майна. На случай ворожого наступу мала права сотня відступити з Нового Міста аж до Горішнього Бложева і Долішньої Вовчі та за всяку ціну обі ці місцевости держати. Півтора сотні мало творити обсаду Губич а півсотнею обсаджено Созанську Грабовницю. Там мала обсада держатися можливо як найдовше. Прочі відділи й гармати мали відійти гостинцем через Добромиль до Хирова. Випорожнення й вивозу ранених та приладдя, довершено бездоганно. В порядку відбувся теж відступ і обсада. Ворог не то що не натискав, але посувався за ними дуже обережно. —

Так опустили я 17. грудня 1918. р. Добромиль і обсадив без жадної перепони зі сторони ворога ті становища на схід від Хирова, які остали в нашому посіданні аж до 15. мая 1919. р.

* * *

Бої під Хировом, що їх начато з невеличкими силами, бо лише зі 140 багнетами й 2 гарматами, дали наглядний доказ, до чого можна дійняти навіть зі здеморалізованим військом, коли старшини мають добру волю й коли з малими втратами дасться досягнути деякі успіхи. Ті операції переведено лише в малих розмірах, а властивою ціллю їх було: 1. піднесення духа серед козацтва, 2. задержання важної залізничної точки Хирів у власних руках, 3. через виступ у напрямі Перемишля, стягнути на себе й звязати як найбільше ворожих сил, і 4. Таним коштом — як що повелось би — здобути Перемишль.

Як уже попередіо зазначено, мав я при кінці операцій всього 8 сотень у силі около 800 багнетів, 10 скорострілів, та 6 гармат. Була це доволі скромна сила, з якою не можна було переводити операцій у більших розмірах. Та й ті досягнули бажану ціль. Стягаючи на себе й вяжучи через довший час більші ворожі сили, не допустили їх піді Львів, а тим самим принесли власним головним силам немалу поміч.

Йозефів, червень 1922.

П. В.

ВОЛИНЬ ПІД ВІЙСЬКОВИМ ЗАРЯДОМ ГАЛИЧАН 1919. р.

(Продовження.)

Через стрічу з Павлюком скористав я о стільки, що козацтво не вважало мене більше чужим, але ставало привітніше. Без обиняків стали про все розпитувати й пробували за всяку ціну затигнути балачку. На кожний случай виявили о много більше зацікавлення, чим отаман полка. Стояли ж бездільно й нудились без новинок. Цікавило їх головню як заховується та що говорить Боровий, як прийняли Галичани недавного прочуханця, чи не думають іти з відплатою, та в кінці як нам воюється з Поляками. На цілий град запитів відповів я кількома загальниками й скориставши з малого перестанку, запитав де живе Мельник. Зразу справили мене на залізничний двірець, де він перебував постійно при телеграфічному апараті, відбираючи й надаючи особисто довірочні депеші. Я перейшов усі кімнати, але без успіху. Тоді показали мені гостинницю біля двірця та там його також не було. Ми стали безраді перед гостинницею й студіювали дві подовгасті вивіски при вході, ліворуч російську, праворуч польську. Власник гостинниці не вважав очевидно за відповідне запрошувати й Українців до середини, бо їх тут і так найбільше й вони не з таківських — самі прийдуть. Щоби не стояти на морозі, зайшли й ми ще раз до середини. Господар повідомив нас, що Мельник мешкає в гостинниці на поверсі, що в нього тепер багато клопотів ізза хорої дружини, та що його нема тепер дома, а надійде аж за хвилю. Ми тернеливо ждали. Присутні гості й козаки мірили нас цікавими поглядами, деякі всміхалися й раді були хоч будь якій нагоді, щоби з нами заговорити. А час минав і я став таки добре сумніватися, чи встигнемо ми цього дня хоч зачати діло, коли вже не цілком його поладнати. Найбільше покликана до цього особа «розпоряджалась» у складі харчів, а ми сиділи в брудній корчмі як жертви української повільності й непорадності.

Вкінці побачили присутні Мельника як минав гостинницю, перепитали його й запросили до нас. Та він і цим разом викрутився пыльними ділами. Ми мали ще почекати, але вже не довго, бо він зараз таки вернеться. Ми стали вижидати його на дорозі, щоби не опустити нагоди. За хвилю явився дійсно Мельник. Старанний, а після радилівського мірила то й буржуйський одяг із легонькою шубою й сивим ковніром робили

його враз із інтелігентним, розумним лицем, європейцем. Ми представилися. Я патякнув про ціль нашої гостини й додав, що бачився вже з отаманом полка, але про діло не довелося говорити, бо він занятий.

— Добре й зробили, заспокоїв мене Мельник, — якщо маєте дійсно щось важнішого, то йому подається до відома саму постанову, а згоду він уже дасть, про це подбаю я сам. Тільки не вдавайтеся з ним у балачку при козаках, бо тоді він цілком без впливу. Його тому й вибрали на місце Борового, бо сподівалися, що його неспілість і нерішучість винагородить козацтво за надто строге поведіння Борового. Через це то й «в нашому полку нема толку»... Даруйте, що заставив вас чекати, в мене, бачите, домашні клопоти, та вашим ділом я займусь. Зайдемо хіба в гостинницю й поговоримо. —

Зайшли до гостинниці втретє. Мельник став оповідати перш усього, що він за один, де, та з ким працював. Це було потрібне, бо за кілька хвилин годі пізнати людину так, щоби сліпо їй довіряти. Особливо нам було це на руку, бо мені остогидла вже ця постійна настороженість і оглядність. Хотілось приступити просто до діла, якщо була би хоч дрібка можливости на корисний вислід.

Мельник був моряком аж до революції, онісся став прапорщиком, працював у різних українських організаціях і був вибраний у члени Київської Центральної Ради. На доказ цього передав мені візитівку, де це дійсно було напечатане. Опісля іменовало його уповноваженим по переборі чорноморської флотії. На це найшовсь у нього рівнож документ. За гетьманських часів попарав разом із иншими Українцями в неласку, зносив переслідування, мусів усунутися цілком від народньої праці й прийняв посаду звичайного телеграфіста з малим винагородженням, щоби прокормити себе й рідню. Перед нами розложив цілу гору документів. Одні були з часів Центральної Ради, другі — в українській і німецькій мові — з часів гетьмана, а треті найновіші з різних повстанських комітетів. У повстанню брав він також чинну участь як провідник. Розгромили розміщені на Волині німецькі та австрійські частини, розоружували потяги й промочували шлях українській владі, якої головним і найголоснішим представником був тоді Симон Петлюра.

По такому вступі не лишалося мені нічого пишного, як відвдячитися довір'ям за довір'я. Мельник мав очевидню вплив не лише на отамана полка, але й на цілий полк, що виявляв свою волю не устами команданта, а винесеними на вічу постановами. Я розказав у свою чергу чого ми приїхали та яка моя дальша ціль. На доказ мого призначення не виказався я документами, але Мельник прийняв це за самозрозуміле, що мені краще було їхати в характері мирителя, чим команданта. Поміч зі сторони Мельника була запевнена. Ми полишили покищо на боці Радивилів, а Мельник представив мені образ дубенського й кременецького повіту. По рабській покорі за гетьманських часів, слідувала бурлива філія протигетьманського повстання. Знов зруйновано й повалено один режим, селянин виявив силу й зарозумілий з успіхів перевороту сидів бездільно, або найвище ставив безчисленні домагання до нової народньої влади в нагороду за поміч. Перевороту довершено скоро, все розторощено в одну мить а з закріплюванням здобутків революції й пайповіщого перевороту не спішилися. Село а почасти й місто лишалося на поталу большевицьких агентів і своїх почерво-нілих »товаришів«. Особливо останні ширили розклад і готували народні маси до небувалого вселюдського »братерства«, увихались без перешкоди, бо меткіших українських діячів гнала совість на фронт проти ворога, а місцева влада на все це замикала очі, щоби показатися якнайлагіднішою. Як не як, а все як і вони горожани У. Н. Р. На доказ назвав дубенського повітового комісара (мабуть Тихий), який допускав у своєму повіті до такої агітації, що ціле запілля північно-західного фронту (от. Оскілко) грозило замінитися в вороб'ю полюсу, замість рішучих виступів вдовольнявся комісар мовчанкою, лишав усе без уваги, а вкрайньому случаю вдавався з ворохобинками в переговори.

Не маючи змоги перевірити, чи вірно представлені відносини, не міг я нічого відповісти. Про повіт. комісара чув я одначе й передше, тому предложив Мельникові, щоби обняв цю посаду, як лиш я осягну Дубно й розглянусь у відносинах. Мельник, як я й сподівався, відмовився. Посади покищо не мав він жадної, але на цю не квалився, щоби його опісля не посуджували, що вигриз задля неї свого попередника. Розмова звелася тепер на тему горожанських обов'язків і тут вдалося мені переконати Мельника, що усуватися від роботи не годиться, а сидіти в цей горячий час у безділлі — гріх супроти народа. Кінець-кінців — Мельник згодився обняти посаду повітового комісара, о скільки я вспію переперти, що рішення його призначення вийде не від мене а від житомірської губерніяльної ради, яка його мала завізвати до обняття посади. Це оказалось цілком природним і я згодився. У моїх повноваженнях заборонялося мені рішучо втручатися до політичних установ та нічого не говорилося про це, щоби не вільно було в иншій незамітній спосіб на них впливати. А що зміна повіт. комісара улекшувала б мені одностійними виступами працю й виходило б на користь, тому й я рішився без надуми. До Дубна й до виновнення моїх супроти Мельника зобов'язань було ще далеко, а я через обіцянку зобов'язував його поставити мене на ноги в Радивиліві, вплинути на полк, бо мої успіхи були тепер рівночасно його власними.

Отсим уважав я свою справу за поладнану й то в мою користь. Коли б не поїхав був особисто не використав би нагоди.

Ми приступили до обговорення піяного розоруження галицької сотні. Головним винувником оказався таки Боровий. Закидали йому марнотравність державного гроша, жадали вияснень, розчистів а він заховувався як колінь, де козацтво не мало жадного голосу, держав усе в старій строгості, хоч прочі українські частини вспіли приноровитися до нових вимог, німий, безглядний послух замінили совісним виконуванням козацьких службових

обов'язків. Козацтво 1. волинського полка було тому обурене, а агітація змріяла до цього, щоби найти собі команданта, якого »народ«, щето козацтво само схоче.

Оливни до вогню діляла ще одна незначна подія, яка лише посередно вязалась зі сотнею Наливайка, але йшла в цілості на обтяження Галичан. Золочівська О. В. К. вислала на Велику Україну вістуну Давидовича, молодика, що причепивши на місце білих стрілецьких дві австрійські старшинські звідки, мав дитинячу радість уходити за поручника. Був мабуть одиорічним а перед знакоми опрацьовував ношення старшинських відзнак цим, начеб був військовим урядовцем. Нещасливий slučaj хотів, що цей Давидович вертав до Золочева саме тоді, коли галицька сотня держала в Радивиліві службу. Ласий на посаду, всів він якимсь чудом стати командантом радивилівського залізничного двірця й наварити пива для себе й для Галичан, а останки допивав і я при переговорах. Давидович командант двірця Мурга, почувся через утрату посади незмірно покривдженим і перейшов до цих, що обдумували й виконували нічний напад. Сам анальфабет, що не вмів склеїти найпростішої депеші, носив борідку й старанний одяг, робив вражіння дуже мудрого чоловіка. Говорив складно, й на всі теми, а про політику клепає так зручно на всі лади, що без блищкої уваги годі було й попасти на педорічності й суперечності. Його характеристику полишу на пізніше, бо його діяльність не обмежилась на радивилівському розоруженні. »Поручник« Давидович зачав своє командування від цього, що підтягнув під свій крут ділання цілу службову діяльність залізничного персоналу. З онопентами радив собі коротко. Кулак і коньяк творили послідні аргументи. Річю агітаторів було представити лише, що це все порядки, які накидають Галичани й тому то знялося на них таке обурення. Я вияснив Мельникові в чому річ і обіцяв подбати, щоби »командант« двірця одержав у Золочеві належне призначення за »совісню« службу. Більше я не міг зробити, бо »поручник« накивав пятами, як лише почув, що заносить порохом. Мельник запевнював, що проти Галичан ніхто нічого не мав і не має, треба вистерігатися тільки промахів, які стають відтак зпаярдяма у руках агітаторів.

Нас запрошено на обід, у якому, крім отамана полка мали взяти участь іще деякі чільніші військові особи. Я догадувався, що підчас обіду обговориться й вирішиться радивилівську справу й тому запрошення прийняв. Обід на Україні не обходиться без папитків, а яка безгранична при чарці українська добродушність, про це знають пайлучше самі таки Українці й ці, яким доводилося з цього користати. Що й мені при чарці ніде, не було сумніву. Про Мельника був я певний, лишався ще отаман полка й сам полк, а як поведе Мельник справу, сподівався я дізнати підчас обіду.

По коротких переговорах з господарем вернув Мельник назад у наше товариство й став оповідати нам подробиці з недавніх повстанських боїв. Виявилось, що ворожі відділи не всюди легко здавалися. Деколи треба було зводити правильні бої, або держати їх в облозі. Здатися мусіли так чи сяк, бо поодинокі частини боронились окремо й самі стали заводити в себе комітети й жовнірські ради. Між Дубном а Радивиловом мусіли повстанці по неудачному бою піти в розтіч. Тікав тоді й Мельник і переховувався якийсь час, аж доки другі повстанські загони не привернули щастя в свій бік.

Обслуга стала неохоче стягати зайлозені скатерті, обкидаючи нас здивованими поглядами. Застелили стіл до обіду. Мельник післав по отамана полка й прочих. Крім Павлюка явився ще місцевий діяч Мацюк і якийсь чорпенський військовий. Розрізняти степеня не вдалося, бо жадних відзнак не носили. Видно досолити їм давні російські »погони«, коли боялися заводити навіть скромніших значків, хочби для самої орієнтації, при

чому й демократизм не багато потерпів би. Мажок представився як місцевий учитель, однак мене нинішном запевнювали, що це ледви шкільний сторож, який почув по революції божу силу в собі й попав у діячі. Масенький, вислухував кожного з однаковою увагою, з засади нікому не перечив, найчастіше притакував, при кожній

нагоді запевнював про свою надійність, не догадуючися мабуть, що це робило людей супроти нього обережними. Впрочому людина гнучка й податлива, так що хованої старанно хитрості й особистої амбіції годі було при першій стрічі замітити.

(Продовження слідує.)

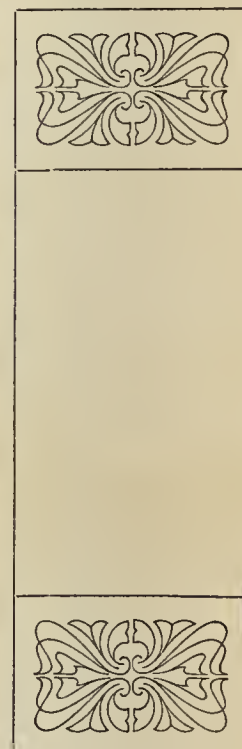
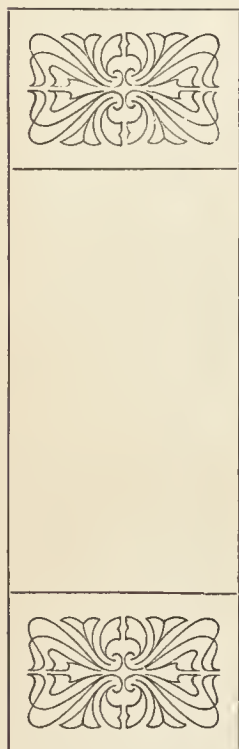

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ У ЙОЗЕФІВСЬКОМУ ТАБОРІ.

Коли перейдемо через дротяну браму табору, й пустимося по головній таборній доріжці в глиб, минемо на ліво й право рядом поставлені деревляні бараки, на право побачимо таборний театр. Це такий, як і другі, барак, а зверхнім виглядом різниться хіба тим, що в місці де сцена, дах його трохи підвищений. В середині заложений

День 8. і 9. вересня 1922 будуть найкращими в споминах таборитів. У ці дні бачили ми на таборній сцені оперетку Семена Артемовського: «Запорожець за Дунаєм».

Поява «Запорожця» це дійсно незвичайність. Інше тиждень перед виставою ніхто з таборитів не вірив в успіх Т. С., а всякі приготування до штуки уважали марно-

Актори-аматори в „Запорожці за Дунаєм“.

× Дірігент: чет. Бобик. По правій його руці сидять: пп. Муханцева й Базилевич, по лівій: пп. Флюнтова й Гречанивський.
× × Режисер: чет. Володимир Муханцьо.

лавками, а перед нашими очима, за якою для музики, видніє сцена, на якій театр об'являє свою працю.

Праця його для всіх таборитів знана, бо проявлялася вона вже понад двадцять разів різними виставами, а цілі й кожному ядро кидається в вічі. Вона держить таборитів, розганяє їхню тугу за рідним життям, за рідними сторонами, рідною піснею, звичаями. Тут він — таборит й має... Крім того вона вчить життя емігрантів, ушляхотнює їхню душу, стає і гартує їхнього духа та вказує їм правдивий шлях у довгому скитанні.

Таборний театр це одна з найновітніших секцій Культурно-просвітнього Кружка в таборі. І своєю працею й кількістю членів вона здобула собі перше місце в таборі, й належну повагу навіть поза табором. Своїми виставами вона манить не тільки таборову але навіть і цікавішу позатаборову-міську публіку. З вистави вона має хвилину науки й розради а аматори-актори вдоволення.

Сама праця як усюди на еміграції, а передовсім у таборі йде, не періодично. Вона залежна від різних обставин, які у даний момент на неї підганяють, то знов спинаються. До таких обставин можна зачислити в першій мірі добір персоналу, його охоту до праці й відповідний вибір штуки.

ванням часу. Не тратив віри голова Т. С., четар Флюнт, режисер чет. Муханцьо й дірігент чет. Бобик. Чим більші сумніви ширились доколя, з тим більшою силою й завзяттям вони працювали й увінчали остаточно свою працю дворазовим удатним виставленням «Запорожця».

Вже дня 5. 9. висів на чільній стіні таб. театру афіш, що сновіщав таборитам виставу. Дивувала тільки одна напис на афіші: «Музика цивільна». Є в таборі своя власна орхестра, а при нашій виставі грає цивільна. Чому?

Багато по кутиках говорилося, а все одно виходить наверх, що ніколи ми ще нічого в згоді не зробили, бо ми ненаситні, жадні, голодні — чого небудь — навіть виставити себе хоч поганенько — але щоб виставитися! — бо ми нігмеї, малешкі — а дмемось у великанів —

Це одні дісепансе, що вихався як демон, як чорний дух у гарну роботу приготування до вистави. Це те, що вічно й усюди як вентилятор який лагодить загальне чоло таборитів. Воно не сміє надмірно всіхнутись! — а якщо обставини вже пхнуть його до радості — стається щось, що злагіднить ту радість і таборит остане все однаковим.

А все таки хвилі, прожиті в таборовому театрі в днях 8. і 9. вересня були незвичайними. Вони поборили всіх чорних духів, усіх демонів а собою веселили всіх, хто після третього дзвінка паходився в таборовому театрі. Сцена перенесла присутніх у час скитання їхніх предків Козаків-Запорозжців за Дунай — річку між чужинців і кожний із присутніх шептав із Запорозжцями на сцені:

»О Вітчизно! на чужині

Сини Твої в журбі змарніли« ...

й молились таборити чудовою молитвою Андрія:

»О Боже, призри на народ,

Єдина бо єси надія!« ...

Думка гналась із Запорозжцями в той час і верталась у нинішній — — —

Вертіла мозок і питала судьби: Коли ж помолимось:

»Щасливий путь нам, Боже, дай,

На Тебе Спасе уповаєм,

В сльозах до Тебе прибігаєм

Побачить дай нам Рідний Край!?

Сама гра випала бездоганно. Пан Гречанивський віддав Запорозжця, який виправді вже не третю пічку, та одначе не насолоджується пляшкою, яку власне оставив на похмілля. Він не зі злости, та при цьому не робить із себе улюбленого »малоросійського« типа смішака, з інтермедій та інтерлюдій, яких ми звиклі звичайно бачити. Він заховує свою козачу гідність, хоч і посилав Одарку поглянути »хто там іде«, та ховає турецький одяг, але не з боязни тільки, щоби його не посуджувало о крадіж. Його барітон зраджує не в гараздах послідні роки прожиті, та проте милий і приймний.

Одарка (пні. Флюнтова) у грі слабша, зате спів її бездоганний. Своїм металічним сопраном здобула собі симпатію у публіки, яка кожний її виступ нагороджувала бурєю оплесків.

Андрій (п. Базилевич) і Оксана (пні. Михалцева) своїм дуєтом внесли в публіку силу найкращого чувства в людини, чувства ніжності, взаємної любови до рідного краю. Оксана це мила й симпатична поява, знала таборовій публіці з кожної майже песні, це ще незабута Маруся з Гриця, Стеха з Назара, Ганна Архипівна з Людського щастя і т. п. Її слабкий-тихенький голос, щось ніжного й жіночого криє в собі, щось, що пригадує ніжність у п. Рубчакової.

Коротші ролі султана (п. Мандзій), Селіх-аби (п. Миханцьо), й Імана (п. М. Самойлович) вийшли також гарно. Хори й музика завдяки невтомимій праці п. Бобикові вийшли навіть дуже добре. Жаль тільки, що не можна було вийти з цєю штукою з дерев'яного бараку на якусь крапку сцену, де очевидно можна б було при крапці акустиці краще виведення побачити.

Та хоч і тут у бараці, все таки видно величезний вклад праці й режисера п. Михалця і голови Т. С. п. Флюнта, які поборили всі труднощі й взявшись до діла, допровадили його аж до гарного кінця. Це один із примірів, який учить, що всяка праця не пропадає марно, а принесе свою заплату в усяких видах. При праці мише краще, приймніше й хосенніше час, при праці ми побачимо як і Запорозжці за Дунаєм що:

»Там за тихим за Дунаєм

На землі є Божий рай

Ми туди, туди бажаєм

Там наш милий рідний Край!« ...

З працею ми скорше туди вернемо, вернемо свіжі, черстві, здорові, сильні душею і тілом!

Дай-же Боже!

Позефів, дня 18. 9. 1922.

П...

Булавний ст. дсс. Василь¹⁾ Ілащук.

III. КУРІНЬ 8. БРИГАДИ В НАСТУПІ НА КИЇВ.

(Продовження.)

Короткий побут у Козятині належить до найприємніших хвиль із походу нашого куріня на Придніпрянщині. Там народ на загаль свідомий уже національно й через те був нам прихильним. Люди горнулися до нас та з зацікавленням слухали оповідань про нашу мандрівку зпід Львова та Перемішля в київську землю та про те, як козятинська батарея боролася рядом із нами на галицькому фронті проти Ляхів. А цікаво було також стежити за тим, як гарно вплинула налка промова бригадного старшини для пропаганди на козятинських дядьків. Було це на самого Спаса після полудня. На вістку про це, що має відбутися віче, заройлася простора базарна площа людьми, що прибули численню в місто, щоби почути дещо нового. Велику часть зібраних становили »налогові« вічевики, що звикли були всякого рода зібрання народу уважати комедіями в роді большевицьких »мітінгів«. Ці зараз із початку згаданої промови зазначили свою присутність частими окликами »правильно«, »славно«, »слава й честь«, »долой« і т. н. Та коли щирі слова бесідника почали здобувати й найбільше закаменілі серця, завзяті вічевики попригнули та стали уважно прислухуватися. Ця промова й розмови з нашими стрільцями дуже підбадьорили та зєднали для нас козятинське населення. Стрільці хвалили гостинність своїх хазяїв та бажали собі як найдовше остати серед цього гарного населення. Тільки два стрільці з сотні пор. Струця, що понали були

на квартиру до штундистів, нарікали на це, що домашні не дозволяють їм у хаті курити.

В ночі з 20-ого на 21-ого серпня нагло прийшов приказ вирушати в напрямі на містечко Білопіль, положене кільканацять верстов на північ від Козятини, де мали появитися банди, котрих заміри були зовсім незвісні. Курінь мав розвідати справу і вразі потреби знищити ті банди. Сотні виходили довгими рядами з міста та губилися в темряві глухої ночі. Коли вже почало світати, на овиді стали зарисовуватися постаті людей. Осторожно підсуваємось зі стекою вперед. Дві гармати! Та справлені не на нас, а в протвну сторону. Підходимо ближче.

— Що це за артилерія? — питає сот. Бізанц людей, що стояли біля пушок.

— Ми з другої бригади. — відповідає четар-артилерист, — я дістав приказ уставити свої пушки на роздоріжжю направлені на Білопіль. Перед нами ще одна чета з нашої бригади. Якщо займете містечко, маємо вертати назад у Козятин.

Ідемо даліше. Перед самим містечком зустрічаємо згадану чету. В містечку тихо, на вулицях ні живої душі. Селяни преспокоїно сплять, бо до сходу сонця ще далеко. Жидівські хати порожні. Всякі ознаки вказують на те, що тут недавно граблено. Та з бандитів ні сліду.

З Білопілья на другий день вирушили ми до Чернорудок, відки мали залізницею їхати далі. Одначе ми аждали два дні, поки прийшов приказ їхати. За той час

¹⁾ В попередньому числі (16.) подано через помилку Микола.

стрільці вже добре зжилися з селянами. А коли 24. серпня вранці курінь вирушав на двірець, селяни пращали нас теплими словами, бажали щасливої дороги, а хазайки обдаровували своїх кватирантів, чим могли. Одна з них утирала запаскою слези.

— Не плачте мамуню, — сказав дотепний стрілець Сенів із Дідущиць, її кватирант. — ми сьогодні вечером у Хвастові, а після завтра в Києві. Всю червону Москву скупаємо в Дніпрі а в неділю в св. Лаврі Богові поклін зложимо. Вп, мамуню, не журіться, але для Галі людей глядіть, щоб марно не вяла. Я вже на весілля з Києва прибуду. —

З грімким «Не пора» рушив курінь на двірець, що був віддалений від села годину ходу. Дядьки й мамуні довго ще гляділи за курінем. А звуки дзвонів на чорнорудській дзвіниці мішались зі словами стрілецьких пісень.

Після полудня поїзд із курінем котився в напрямі на Хвастів. Чим далі ми посувалися, тим більший рух можна було зазримити на залізничному шляху. Підсувалися поїзди з галицькими частинами вперед. На станції Попельня стрітили ми придніпрянські частини. Козаки стовпилися біля нашого поїзду та розпитували. Відкіля ми та куди їдемо: Дехто оповідає про свої подвиги. Народ веселий. Там біля стачійного будинку сидить на ляфеті від гармати старий бандурист та шкварить козачка, а кремезні козаки підтупують гопака, що аж курява підноситься. Довгі шпикі козацьких шапок тільки мигають на вітрі...

Коли сонце сідало, були ми вже в Хвастові. Тут стрітили частини 2. бригади, що в полудне заняла була місто. Курінь сейчас зі станції направився до села Ліщинка Велика. Стрільців огортав чимраз більше бадьорий настрій. Всього 60 верстов, два дні походу до Києва! Большевики поспішно відступають! Кожному аж очі світилися на гадку про це, що небагом буде міг увійти побідно до столиці України. В село входили сотні співаючи. І хоч було вже темно, люди повиходили з хат, як тільки почули спів. Широко розлягалися слова пісні: «Ми їдемо за Україну воювати!»

— Це наші! — радісно закричав якийсь селянин, як тільки почув ці слова, — не чуєте, як співають: «Ми їдемо за Україну воювати.» Це мабуть «Англічани».

В Ліщинці ми заночували. Тут ми військовим звичаєм забезпечилися заставами зі сторони сходу та півночі. бо перед нами вже були большевики; одначе не треба було сподіватися їхнього наступу. Вони, як це нам оповідали селяни, з таким поспіхом утікали, що тепер певно були вже не блище Василькова. Селяни дуже раділи з цього, бо вже досить натерпілися від большевиків. Це якраз ми ввійшли в околицю, в якій селяни часто піднімали повстання проти большевиків. Звичайно починалися такі повстання висаджуванням поїздів та нищенням залізничного шляху на близькій лінії Хвастів-Васильків. Одначе большевики ці повстання завжди криваво здушували, при чому бомбардували села з броневикув та нускали чимало селянських загород із димом.

На другий день, 25. серпня вранці вирушив курінь далі в напрямі на Васильків. Було хмарно та досить холодно. Тим легше було знести утяжливий похід. Якраз почалися піски, що тут грубою верствою покривають землю; вони розлягаються на схід аж поза Дніпро. Курінь бодро посувався вперед. При переході через села виносили люди воду та молоко на вулицю а при тій нагоді питали, куди їдемо. Кого не запитали, відповідь була завжди одна: «На Київ!»

Біля полудня прибув курінь до села Султанівка Велика. Мешканці села були для нас дуже ввічливі та називали нас «Щирою Україною». Тут почав курінь розміщуватися по кватирах, а 10. сотня дістала приказ обсадити край султанівського ліса від сторони василь-

ківської станції по обох боках залізничного шляху. Побідавши вирушила сотня туди. Гусаком ішли ми лісом попри залізничний шлях у напрямі на двірець Васильків, перед нами стежа. Чим-раз-то виразніше роздавався перед нами гук гарматних стрілів. Добре можна було пізнати, що це перестрілка артилерії. Та густий ліс закривав нам вид. Зважаючи, що перед нами вже нема жадних наших частин, ми застановлялися над тим, що це за стрілянина. Аж тут надіхав зі сторони Києва паровіз та задержався біля нас. На ньому сидів — крім кількох стрільців — сотник Едвард Тавчер,¹⁾ начальник штабу нашої бригади. Хотячи наочно розглянути терен, на котрому мала розвинутися 8. бригада, виїхав він був перед двома годинами паровозом перед наші лінії, а тепер вертав назад. Від нього ми дізналися, що це за артилерійський вогонь. Це іменно якраз виїхав поза васильківську станцію наш броневик та перестрілювався з большевицьким, що стояв біля станції Глеваха. Сотник Тавчер дав командантові сотні пор. Слюсарчукові вказівки до обсаження станції Васильків та поїхав далі, а ми вже в бистріному темпі зайшли на станцію, віддалену від краю ліса тільки одну верству, та обсадили її. Рівночасно повернув наш броневик із своєї виправи. Його командант, батько Твардовський, задержав його біля двірця. Хто з нас не був якраз занятий службою, приступив до броневика та оглядав його. Був це «Богунець», якого вози не служили раніше військовим цілям, хіба що підвозили по 40 людей або 6 коней на фронт. І тепер бальки, котрими були обезпечені стіни та криші возів перед ворожими стрілами, не надавали броневикові дуже воевничого вигляду, хоч давали лучший захист чим грубий панцир. Зате грізніше виглядали дула трьох пушок, з котрих дві були направлені вперед, а одна назад. Із малих отворів у бічних стінах возів стирчали скоростріли, що мов причаєні собаки завжди були готові загаркати. Батько Твардовський, бравий козарюга, любив свої поїзд понад усе та був гордий на нього. Й було за що! Бо хочби сьогодні прогнав він свого противника, тяжко опанцированого большевицького броневика, аж під станцію Боярку. Й коли б не це, що мусів їхати аж до Хвастова по воду, хто знає, чого ще був би доказав.

На станції остали ми через ніч. О півночі вернув із Хвастова броневик. Його присутність дуже нас підбадьорила. Бо наше положення серед поля, пять верстов від найблищої частини й без вистаряючої звязи з курінем не дуже було завидне. Цілий ранок 26. серпня перебули ми в ожиданню приказів із куріня. Одначе вони не приходили. Зате приїхала після полудня на станцію кінна стежа нашої бригади в силі 8 їздців. Вона вертала з міста Василькова, що лежить около вісім верстов на південний схід від станції. Командант стежі повідомив, що місто Васильків опорожнене, а большевики знаходяться в селі Каплиці, що лежить три верстві від Василькова на шляху Васильків—Київ, та крім того мають виставлену заставу біля порохівні, що лежить при цьому шляху межі Каплицею, а Васильковом. Пор. Слюсарчук рішився обсадити місто, а оставивши пів чети на станції вирушив із сотнею та з кінною стежою на Васильків. Рівночасно вислав сотенного вістового з відповідним зголошенням до куріня. Перед самим містом сотня задержалася біля фабрики скіри. Відсіля ми якраз бачили, як большевицька заставка зпід порохівні стягулася на край Каплиці.

(Продовження буде.)

¹⁾ Сотник Едвард Тавчер був родом із Черновець. В австрійській армії відзначився, як командант сотні скорострілів 80 н. п. на італійському та сербському фронті. На стаповищі пачальника штабу 8-ої бригади, котру займав від початку серпня до кінця жовтня 1919. р., відзначався не тільки великою розвагою та рішучістю, але також особистою відвагою та самопожертвуванням. Помер на тиф у лічниці в Гівані на Поділлі з початком грудня 1919. р., де його й похоронено.

З ЖИТТЯ-БУТТЯ В ТАБОРІ В ЙОЗЕФОВІ.

Петро Бүдз.

Рік 1922.

1. VII. Чел. команда табору проголошала, що старшини-біженці (камедули), заняті при робітничих відділах, nobірати муть на будуче замієць як до тепер — 15 Кч. депно, лише 4 Кч. Відбулися звичайні Загальні Збори співачької Секції, на яких вибрано слідуючий Виділ: пор. Др. Роман Борнєевич голова, пор. Іван Камієвський мієтогорола, чет. Омелян Вед псар, чет. Ілько Мандзій екарбник, чет. Степан Яворєвський виділовий і пор. Мелетій Гвідпй діріґент.
2. VII. Командант табору полк. Вольф вліхав на коротку відпуєтку до Берна й Пардубиць, де огляне робітничі відділи. Команду в заступєтві обияв мір. Омелян Лиєняк.
3. VII. Відбулоєя зaeіданвя Виділу К. П. К. на якому чет. Мірон Долъницький зложив справоздання з нарад укр. студєнтєського конгрєсу в Празі.
В. К. Д. дозволила чет. Теодозієві Яворєському одружитися з н. Евгенією Демчук, студєнткою філѡзофії в Празі.
4. VII. Студєнти-гіршки „Камєнярі“, що приїхали вже з Пшібраму до табору на літні фєрії, привезли в дарі для К. П. К. цінну мінеральобічну збірку, яка має єлужити до поглядової науки в таборових школах.
В Штерибєргу похоронєно оди. стр. Ваєнля Тиму, що вмер у тамошній санаторії на чахотку дня 2. VII. с. р. Покійний уродивєя 1898. р. в Морані яворєвського новіту. По скінченю гімназії в Яворові, взято його 1915. р. до авєтрійського війєска, з яким він по розпаді Авєстрії дієтаєя 1918. р. — до італійєської неволі. Там набавивєя чахотки, яка й загнала його в гріб. В. Й. П.!
6. VII. Плк. Вольф вернув із єлужбової поїздки й обияв команду табору.
З нагоди завтрішньої імєнии голови К. П. К. чет. Дра. Івана Мельницького, скликано ад нос зaeідання Виділу К. П. К. й під проводом заєтушника голови чет. Мірона Долъницького ухвалєно перєслати до краю на ціли „Рідної Школи“ 200 Кч., а голові вручити пшємо з дотичної ухвали. Вечєром уєї голови поодиноких єекцій зложили голові матірнього товарпєтва бажання, чет. Долъницький вручив йому пшємо з єьогодїшнього зaeідання Виділу, а старшинєвский хор відєпівав: „Многая літа“ й народний гимн.
Мієцєвий проєвітний чєський гурток урядив у великій кімнаті зaeіданъ громадєської ради євяточи єходини на памятку єпалєння Івана Гуєа, на які запроєив наших житєлів табору.
7. VII. В мієцєвій цєркві відбулоєя богоелужєння при учаєти таборової орхєєтри.
8. VII. На коопєративному курєї закінчєно шкільный рік і роздаєно всім учасникам курєу євідѡцтва.
Відбулоєя чєрговє зaeідання К. П. К.
Яромєжєське товариєтво „Ярбой“ євяткувало 50літню рієчницю євого ієтнування. До учаєти в євяті запроєило таборитів. Євято, що трівало два дні, розпочато змаганьями копаного мяча, які розігрались на яромєжєській єпортовій площі між „УСКІ“ а „С. К. Яромєж“. Вечєром відбуєя в Яромєжі концерт, на якому відєпівав таборовий старшинєвский хор кілька єтрїльєцьких пієнь.
9. VII. В дальшому тягу чєського євята 50літньої рієчници ієтнування тов. „Ярбой“, концертувала на мієській площі в Яромєжі таборово орхєєтра.
10. VII. Проф. Гула пачав виклади мехашіки для студєнтів-гіршків із Пшібраму, що підчає фєрії готуютьєя до державних ієспитів. Мієський уряд пригадав таборитам-любитєлям нєів, щоби до 8 днів заплатили „люєкуєєвий“ податок за держання нєів.
11. VII. В. К. Д. дозволила одружитися єт. дєє. Ількові Пилинякові з н. Анною Гатєр і гарм. Петрові Петиколові зн. Хриєтшиною Куєвною.
Чєл. команда табору видала єєтрїєці заряджєння щодо виходу з табору перед 5. годиною по пол. Вєякого, що виїшов би перед 5. годиною без нєрепутки вчєркнєтьєся зі єтану.
12. VII. Театральна Сєкция відіграла в таборовому театрі дві комєдії: „Він нєзаздрієсний“, пєреклад із російєського, й „Одна ніч в арєштї“, пєреклад з італійєського.
13. VII. З приводу євята яромєжєского „Ярбою“ пишє „Pokrok“ у євоїй нотатції: „Průběh slavnosti“ оєє що про українєську пієню : „Музыка й пієня України, що звучить більшє задумчиво, чим вєєло, викликала сєред чєської публики одушєвлєний відгомін“.
14. VII. Ранком відіправлєно в таборовому театрі Службу божу й папахиду за унокій бл. н. поручника-єудії У. Г. А. Никולי Левицького, бувшого чєлена „Національної Ради“ З. У. Н. Р. Богоелужєння, підчає якого єпівав єтрїльєцкий і старшинєвский хор, відбулоєя жалібно, аж єумно. Пєренємало й нєрєпоєшло

слухачів у ті тяжкі часи, коли бл. п. Микола Левницький мусів утікати з рідного краю на те, щоб його більше не зобачити, коли знеможена й зломана наша Армія мусіла безрадно глядіти на окупацію власної землі . . . Та коли по панахиді промовив до зібраних Др. Мельницький, усе піднеслене духом, віджовів серцем. — Не сумувати нам — говорив бесідник. — Сьогоднішні поминки повинні нас підбадьорити, повинні пригадати нам усе найкраще й найтяжчі моменти нашої визвольної борби, повинні піддержати нас у завзяттю, розяснити нашу ціль і підготувати до того діла, до якого нас кличе цілий наш парід і всі ті, що наложили за нього голову. Той, що ми за нього справляємо поминки, сповнив своє завдання, але перед нами праця, перед якою ми не сміємо опушкати рук, перед нами борба, до якої ми мусимо йти приготувані, сміли й завзяті. — Відтак відіграла орхестра пародії гимн і таборити розійшлися. Дивно лише відарало те, що на святі не всі таборити брали участь. Особливо молодша сфера не приходить на такі свята. Не вміє ще здається-як слід оцінити подібних хвиль.

Пополудні виступив у таборовому театрі голова К. П. К. чет. Др. Іван Мельницький відчит на тему: „Як повинна виглядати організація українського есела“, чим дав почин і заохоту до дальшої праці в тому напрямі.

15. VII. Відбулося чергове заєднання Виділу К. П. К. Вечером відбулося в місцевій церкві вічання пор. Ореета Опуляка з п. Оленою Менціпською.
16. VII. Від сьогодні на приказ чел. естаційної команди-будуть таборові водопроводи замкнені від 1 до 6 години пополудні аж до відклякання.
В „Královédvorských listech“ з'явилася нотатка п. з. „Večer ukrajinských legionářských písní“, що заповіла концерт укр. стрілецьких пісень у Кральовому Дворі на день 22. VII. с. р.
17. VII. В. К. Д. дозволила одружитися бул. ст. дес. Гаврилові Козакові з п. Анною Штундівною, ст. дес. Ваєплеві Ленчуков з п. Марією Крейчівною, дес. Іванові Заяцеві з п. Антоніною Нікляєвною, вїст. Ваєплеві Лужецькому з п. Анною Рихтариківною, стр. Степанові Гобі з п. Марією Кельперівною й стр. Миколі Ключі з п. Анною Фікарівною.
18. VII. Команду 3. сотні об'яв тимчасово чет. Ілько Мандзій.
19. VII. Похоронено на Йозефівському кладовищі бл. п. стр. Дмитра Іваночку, що помер дня 17. VII. с. р. в дивізійній лічниці ч. 4. в Йозефові. Покійний уродився 1890. р. в Саямоновій Гірці в Долинщині. На похороні, що відбувся величаво, епівав стрілецький хор та грала таборова оркестра. Над гробом виголосив дуже гарну працальну мову чет. Теодор Коваль.
Чел. команда табору заборонила держати в таборі кури, бо вони могли би робити шкоди на полях, що єсеїдують із табором.
В „Reichenberger Zeitung“ з'явилася потатка: „Die ostgalizischen Ukrainer“, яка подає за „Tribun-ом“, що чел. правителство — на ввезення польського консуляту в Празі — дозволило всім Українцям, що перебувають у чел. Республіці, на добровільний поворот до краю.
20. VII. В таборовому театрі виголосив ген. Краве відчит на тему: „Сотенний командант.“
21. VII. Чел. естаційна команда відкликала з обох таборів („Б“ і „Д“) чел. командантів сторожій. Обовязок тих командантів сповиятмуть на будуче українські підетаршини.
Знесено тов. „Самономіч“, яке до тепер урядувало на основі статутів. На його місце покликала команда табору осібний уряд, який веде з її рамені далі акцію самопомочі.
22. VII. Чел. командант табору плк. Залеський проголосив у таборі — кожній сотні окремо — зазив до добровільної репаратції. В відповідь на те кожна сотня — по скінченню проголошення — відповідала: „Не пора“, а в 4. сотні крім відповідання гимну — виступив один підетаршина з малим спільножовтим прапором і сказав: „Не проголошення ворожих амнестій, але цей прапор промостить нам дорогу до рідного краю!“
Співацька Секція урядила — при співучасті тенорового співака п. Руєнака — в Кральовому Дворі концерт стрілецьких пісень, що під кожним зглядом випав добре. Стариницький хор, що має вже вироблену славу, відспівав удатно ряд дібраних пісень — зміст їх пояснював п. Нишвора — а п. Руєнак виклюкував своїми сольоспівами серед публіки бурю оплесків. Хоч концерт устроено не для зиску, але для познαιοшлення Чехів із нашою піснею й зближення їх до українського народу всі видатки покрилися. Кральоводворяни — особливо молода генерація — прибула чисельно на концерт і з захопленням слухала українських пісень. По концерті чути було між ними такі розмови: „Які гарні, ніжномельодійні українські пісні, а які різні від московських, що ми їх чули на руському концерті в нас.“

23. VII. Неділя. В таборі спортивне свято, що його устроїла спортова Секція зі слідуною програмою:

1. Вільні руханкові вправи стрільцтва з топірцями.
2. Валліболеві змагання.
3. Перегони в мішках.
4. Руханкові вправи дітей із хоругвами.
5. Перегони тачками.
6. Везі.
7. Руханкові діточі вправи зі снівом.
8. Змагання конаного мяча.
9. Вечір сміху в салі таборового театру.

Свято, що почалося пополудні на таборовій площі, відбувалося дуже гарно. Підчас чудової погоди, при звуках оркестри виконувалося точкою за точкою, що викликали серед таборової публіки — чеських гостей майже не було — правдиво щирі сміх, та задоволення. Найліпше подобалося видіям діточі й стрілецькі руханкові вправи. Та підчас змагань конаного мяча, що відбулися на власній мячевій площі між „УСК. І“ а „УСК. ІІ“ зв'язався вітер, який під вечір перейшов у небувалу бурю з грозами й дощем.

Не вважачи на те публіка епішла до таборового театру на „Вечір сміху“. Та в театрі, як і в цілому таборі, не було електричного світла, а до того буря поспіла театральним бараком, як морські хвилі кораблем, а через дах надав до салі дощ, як через решето. Спортовці думали, що може буря перестане, або публіка розійдеться й чекали. Але буря шаліла далі, а гості поставали під нарасолами й теж ждали. Не було ради, при світлі свічок зачато програму вечора, яку виконано до половини. Другу часть, а саме дві одноактівки, відложено до другої неділі й „Вечір сміху“ перервано.

24. VII. В салі таборового театру відбулася академія в намять „Гайдамаччини“ зі слідуною програмою:

1. Задражіль: Увертура „Двобій“, таборова оркестра.
2. Лисенко: „Та забили сніги“ — старшинський хор.
3. Шевченко: Уривок із Гайдамаків — деклямація.
4. Шевченко-Нижанковський: „Минули літа молодії“.
Ленкий-Січинський: „Фінале“.
тенор. сольо п. Руєнака.
5. Купчинський-Гайворонський: „За рідний край“.
Карманський: „Сповнилась міра“.
стрілецький хор.
6. Дольницький: „Про народні повстання на Україні в 18 стол.“ — відчит.
7. Франко-Січинський: „Як почуєш в ночі“.
„Не співайте мені цієї пісні“.
Людкевич: „Спи дитинко моя“.
тенор. сольо п. Руєнака.
8. Вахнянин: „Урра, у бій“ — старшинський хор.
9. Кінцеве слово.

25. VII. Устроений у Кральовому Градці концерт стрілецьких пісень не відніс бажаного успіху. Крім кількох чеських гостей, на концерті було лише наше стрілецьтво з тамошних робітничих сотень. — Концерт скінчився недобором 1.500 Кч.

26. VII. Чет. Др. Іван Мельницький і проф. Федь Гула виїхали до Праги на аудієнцію до італійського посла й передали йому пронамятний альбом із життя Українців у таборі. Посол заявив, що цей акт уважає за доказ братерства обох народів.

27. VII. В місцевій церкві відбулося вінчання чет. Богдана Трешньовського з п. Рахач із Йозефова.

Відсвятковано першу річницю отворення „УМСА“ в тутешньому таборі. Свято розпочато о 11 год. пер. рол., а в його програму входили шахові змагання з розданням нагород, валліболеві змагання, перегони на 600 кроків, штафетовий біг, скок у довжину й діточі руханкові вправи. О 6 год. по пол. відбувся в салі „УМСА“ концерт, що в ньому брав участь старшинський хор і смичкова оркестра, а вечером відіграно в таборовому театрі: „Живі пебіщики“, або: „Жінка з тамтого світа“.

28. VII. На збірці старшин 7. бригади зіставлено еше поляглих і померлих той бригади підчас визвольної борби в Галичині й на Придніпрянщині.

В салі таборового театру виголосив чет. Мірон Дольницький гарний і дуже пристунний відчит: „Історія Східної Галичини“. Побажанням було б, щоби публіка еходила на відчитити точнище в означений час.

29. VII. Відбулося чергове засідання Виділу К. П. К.

Вечером відбувся в салі таборового театру концерт тенорового співака п. Руєнака й співачки п. Феркалівної. На програму концерту склалися сопранові й тенорові сольа, та дуети при фортепиановому акомпаняменті п. Мірка Нппворп, студента консерваторії в Празі. Сьогоднішній вечір був правдиво артистичний, одинокий до тепер у таборі. Цілий час концерту відчувалося в салі еплу й повагу краси, що її внесли згадані наьство з власної ініціативи зовсім безкорисно. За їх препарні сольоспівні й дуети нагороджувала одушевлена таборова публіка гучними оплесками, а делегат К. П. К. вручив п. Феркалівній і п. Руєнакові гарні букети з живих квітів

30. VII. Рано відбулася спільна намяткова фотографія всіх Буковинців що працювали свого земляка п. Руєнака, який — по скінченню консерваторії в Празі — виїжджав на першу свою посаду оперового співака в Братіславі.

Вечером докінчено спортивне свято відігранням у таборовому театрі двох штучок: „Воєнна любов“ і „Повелось“.

31. VII. При сьогоднішній ранішній (о 5 годни) контролі стану ви черкнено зі спису одного старшину, що — як звичайно — виїшов до схід сонця на прохід і не спав підчас контролю в ліжку.

„УСК. І.“ відіграла змагання конаного мяча з „СК. Ярмеж“ на спортивній площі в Ярмежі.

Чел. команда табора знесла осібну кухню таборової оркестри. Музиканти, що мали до тепер осібний-ноліншений власними коштами — харч, будуть харчуватися в спільній стрілецькій кухні. —

В місяці липні виїхало з табора до робітничих партій: 3 старшини 5 підстаршин і 33 стрільців.

ЖИТОМІР—КОРОСТЕНЬ.

(Продовження.)

Невдовзі по наших відвідинах „Чека“, появилася новинка в місцевому українському часописі: „Житомирське Слово“. що в „Чека“ — лише не пригадую собі, чи в домі барона Шадуара, чи в цій, яку ми відвідували — викопано 16 трунів.

Із усіх сторін надлітали різні вісти, про подвиги галицьких військ, Дієвої Армії, та повстанських загонів.

Наші заняли вже Винницю, Бердичів, Вапнярку — підсувалися далі на Бірзулю, й Одесу, другі в сторону Козятина на Київ. Здавалося, що ось—ось ціле Правобережжя та північна Україна будуть очищені від ворога.

Говорено, а навіть писало „Житомирське Слово“, що вузловий двірець Коростень, на північ від Житомира занятий повстанцями. Ми радувалися особливо цю вісткою, бо сподівалися, що підемо тепер прямо до столиці, до золотоговерного Києва.

І певні були цього коли 24. VIII. прийшов наказ, що наш полк має удатися на схід Київським шляхом, у напрямі матері українських городів.

П. М.

Наш курінь удався до села Вереси а другого дня до села Студениця, звідки на слідуочий день приказано наступ на містечко Коростишів, що положене на київському шляху над річкою Тетерев. Були там большевики, які поспішно переводили примусову мобілізацію. Населення з містечка розбігалось, щоби їх большевики не взяли до війська. Приходили нам на стрічу та розказували де большевики розположені, кілько їх, який у них склад та всякі інші подробиці.

Рано 26. VIII. впрушив наш курінь із села Студениця пільною доріжкою в сторону села Більківці. Був приказ наступати на містечко Коростишів із північної сторони. Зі заходу мав наступати І. курінь, а з південної сторони III. курінь.

Було полудне, коли наш курінь забезпеченим походом підсуновся дорогою зі села Більківці під містечко. Саме того дня був у містечку ярмарок. Уже сотні розбігалися в розстрільну, як із міста проти нас, почали виїздити селяни, один за другим. У страху покидали вони ярмарок,

бо хтось із мешканців зауважив наші частини, що підсувалися до містечка.

Тривожна вістка, що буде білі, рознеслася чимскорше на ярмарку й не тривало десять хвиль, як ціле містечко, мов завмерло. Всі новийздили.

Про наш похід зачули й большевики. Чимскорше опустили місто й обсадили правий беріг річки Тетерев.

Наш курінь уже в розстрільній підходив до містечка, як рівночасно показалася зі заходу розстрільна І. курінь (паступала лиш одна сотня), а по хвилі дався чути клекіт крісів і скорострілів із південної сторони та гук власної батареї (пор. Романа Олексія). То наш ІІІ. курінь перейшов річку Тетерев, та ударив на большевиків із боку. Вони не довго боронилися, залишили свої становнища і в переполоху відступили в напрямку містечка Радомишль.

В місті був склад збіжжя, яке большевики мали вивозити в гліб Росії та через наш прихід не встигли. Сотні нашого куріня наповнили собі збіжжам кілька міхів, щоб мати засіб на прикрий час. Стрілецький харч із зрозумілих причин не міг тоді бути повним. Раю чорна кава, в полудне приписано було двіста гр. мяса, одначе ніколи його вповні не удержувано — провіянтюра видавала всього 150 гр., а місто решти 50 гр. мяса давано підмішку ярини, якої теж — по більшій частині — не одержувано, — та муку на заправку й мучні страви. Мука ця була житня, чорна, а що з неї можна було варити, кожний додумався сам. Вечером знов чорна кава. Не була це правдива кава, тільки спалений та потовчений ячмінь, або жито. До того всього стрілець одержував 500 гр. чорного хліба. Діставав його — розуміється — тоді, коли була змога інтендантурі спечи, зп. коли стоялось на місці. У походах хліба одержувало звичайно дуже мало. Тому то кожний дбайливий командант сотні старався сам о збіжжя й муку, й коли можна було брати, брав.

Залоогоу в Коростиневі остав ІІІ. курінь. Нашому ж приказано відійти до села Тіснівка, 7 верстов на північ від містечка. Команда полка з І. курінем та з батареєю остала в селі Стрижівка.

Село Тіснівка, що лежить у київській губернії, — невеличке. В двох третинах спалене большевиками на весні 1919. р. за повстання, яке підняло було проти них тамонне населення. Нарід тут дуже добрий, та й доволі заможний. Взагалі населення київської губернії під кожним зглядом різниться від населення подільської губернії. Тут селяни гостили наше військо та йшло йому на руку. Радувалося його приходом. Може бути, що це було вислідом воєнних подій, якими дається оправдати настрій населення до війська.

Подільська губ. була весь час тереном війни, почавши від 1915. р. Вже російські війська далі були селянству добре в знаки, забираючи згл. реквіруючи худобу й харчі для армії. А що ж говорити про Німців, які не тільки на Поділлі, але й усюди оставили по собі «гарні спомини». А до того в останніх часах пересувалися через подільську губернію кілька разів большевицькі війська, які живуть лише реквізіціями. Тому то селянство вже через те саме й до нас холодніше відносилось.

В Київській губернії цього всього не було. Там військо лише переходили, та не могли робити селянству пакостий. Тому воно було до війська дучше настроєне, тимбільше до нашого, що в селян нічого не забирало даром. Сільські хлопці тих околиць, держали навіть службу на полевих сторожах, щоб тим номочн, та дати спримогу випочати нашим стрільцям. Розуміється, що службу повинили добре. А вже незвичайні прислуги віддали вони нам у розвідній службі. Про кожний рух ворога, повідомляли нас докладно й негайно. А які раді були нами, пехай — як найліпший доказ — послужить слідуєча подія: В Старосільцях, де кватирувала одна сотня з четою скорострілів, сільське парубоцтво зложило 3 пуди збіжжя та продало його на видатки гоцнення нашого стрілецтва.

Гостину назначили на 28. серпня, а саме на празник, що відбувався в тому селі, на свято Богородиці. На превеликий жаль наших стрільців і сільського парубоцтва гостина не могла відбутися, бо вже ранком 28. VIII. цілий наш полк мусів відійти назад до Житомира.

З цим розвіялась наша надія оглядати Київ. Річ була в тому, що на стації Коростень збиралась білына сила большевиків, яких треба було звідтам прогнати. Тому то й наш полк одержав приказ туди направитися.

Кілька днів перебутих у київській губернії осталися довго в памяти нашого стрілецтва. Часто згадували тамонне населення, його доброту та щирість. А коли розпочати було розмову зі стрільцями, де на Україні було їм найліпше, то всі відповідали: «в київській губернії».

Під вечір 28. серпня став полк уже в Житомирі на старих кватирах при Київській вулиці, а ранком 29. грузився на залізничному двірці в дорогу під Коростень. Потяг був вкоротці готовий. При заповнюванню тягівозів грала бригадна орхестра. — Настрій у військо був бадьорий.

Полк числив тоді понад 500 боевиків, та 22 скорострілів. Потягом відіхала лише сама піхота й скоростріли (без коний), кухні та батарея пор. Івана Михайлова. Обоз із браку місця в поїзді, поїхав дорогою й долучився до полка 2 дні пізніше в селі Лісовицна.

До нас долучено ще технічний придніпрянський відділ, що мав направити зірваний большевиками міст на річці Ірша, щоб власні броневики могли підїхати, та підпомагати військам у наступі.

В полудне прибув наш потяг на двірць Турчинка. Далі їхати з огляду на зірваний міст було годі.

На двірці стояла вже команда нашої бригади, та І. курінь 13. полка, що прибув сюди ще вчора. Прочі частини 13. полка, були вже 10 км. на переді в боевій лінії.

Підполковник Візанц, командант нашої бригади, зясував старшинам загальне положення на фронтах, а з осібна положення на нашому відтинку. За час його бесіди йшла вигразка кухонь та батареї.

— Наші заняли Фастів, підсуюються під Васильків і Київ — говорив енергічний командант. — Іще день, два й Київ буде наш. Нам припадає завдання перервати большевикам залізничний шлях коло Коростеня, заняти його й відкинути большевиків на північ. —

А тимчасом Коростень, це цього роду твердиня, яку навіть такі завзяті війська, як німецькі в часі походу на Україну здобували аж 14 днів.

Із південної сторони Коростеня біля сіл Білошиця-Могильно, куди мали ми паступати, плинуть глибокими ярами дві річки — одна зі сходу на захід, а друга з північного заходу на південний схід. Коло с. Могильно впадають до річки Уж. Тим робом становлять вони вже природню перепону в наступах. А про большевицькі сили тоді ще певних вісток не було. Здавалося їй що твердиню галицький стрілець-герой здобуде, а тоді остався би ще залізничний вузол Мозир, і ми були би на північній границі рідної землі. Але все це остало мрією. —

По обіді зібрався курінь у дорогу. Було гарно. Сонце не гріло, а пекло. Просторі ліси влигували горячі лучі сонця, та воно не жаліло того дня тепла а тяжкий пісковатий шлях, ще більше мучив головно скорострільчиків, що мусіли скоростріли й коробки з набоями двигати на плечах.

Вози й коні остали при курінному обозі. Дорога не була далека, бо до села Новий Бобринь було всього 3 верстві, але далася скорострільчикам у знаки.

На другий день треба було приладдя двигати далі. До перва в с. Турчинці найдено з трудом підводи, що підвезли важку збрую до с. Лісовицни, куди вже слідуєчого дня прибув власний боевий обоз та визволив стрілецтво від тяжкого двигання.

За той час, частини 13. полка вели бій з большевицькими задніми ослонами, проганяючи їх лише на двірці Ушомір та до села Білошиці. Тут большевики окопались, а подекуди затягнули навіть дротянні засіки. До цього мали й броневик та могли ставити спільний опір. Двірці Коростень перепоновлений був транспортами, що раз-у-раз прибували з Кієва, а на Мозир відїздити скоро не могли, бо в околиці Овруча, як розказували селяни, повстанці переривали час-від-часу шини. Всі потяги на двірці приготівані були на спалення, а ціла залога Коростеня мала виносити до 30.000 осіб. Вісти ці приходили від селян, які дуже ворожо до большевиків відносилися.

На день 1. вересня приказано наступ. Началося розмінування власних сил. У полку: І. курінь мав наступати здовж залізничного шляху й зайти двірці Ушомір, а далі село Білошицю, що було вже по тамтому боці річки. ІІ. курінь як запас 6-го полка в селі Іванівці, що мав наступати на право від І-го куріня, а саме на села: Холодно-Злобич. ІІІ. курінь запас І. куріня коло залізничного шляху. На ліво від нього полка був відтинок 13. полка.

31. серпня вечером випустили куріні на свої місця призначення.

Наш курінь заночував під ліском 2 км. на південь від двірця Ушомір, коло залізничного шляху. Охоронну службу повнив І. курінь. Ніч була поїдна. Стрілецьтво розложилося табором краєм ліска, коням попушено попруги, принесено по сніжковій вівса, що стояв недалеко в копах і за хвилину настала цвинтарна тиша.

Тільки з поблизького села Іванівка долітало уїдання псів, із чого пізнати було, що туди прибули вже наші. Все заснуло, тільки курінний черговий старшина та сотенні чергові не спали, — піклуючися про спокій других. І ворог спав. На цілому відтинку не чути було ні гармат ні крісів.

Раненько, коли лише сонце зачало підніматися ізза лісів, та своїми слабкими проміннями продиратися крізь верхівки дерев, рушили наші сотні краєм ліса здовж залізничного шляху, та поволі підсувалися вперед за ІІІ. курінем, який уже в розстрільній підходив до ворога.

Заяли залізничний двірці Ушомір, ворог уже на другому березі річки, за ярком в селі Білошиці. Розстрільна пішла далі, а за хвилину на горбочку поміж деревами зникла з виду.

Курінь ішов далі вперед. Перед нами показалася висока вежа білошицької церкви, яка стирчала, мов башня, зпосеред солом'яних стріх та зелених садів. Курінний командант приказав стати, а по хвилі зайти лавою поза гурт невеличких вільх і приказав: «долів!» Мав передчуття, що вежа білошицької церкви, це большевицьке око, яке стерегло їх перед нами. Й не помилюся.

Вежа служила большевикам як пазірня, що була злучена телефонічно з батареєю, яка вневдовзі й далася чути. Гармати були закопані між хатами недалеко церкви. (Продовження буде.)

З ЖИТТЯ ПОЗА ТАБОРОМ.

Берно.

Тутешній укр. робітничий відділ, що поділений на кілька більших і менших підвідділів, працює вже другий рік у самому Берні й найближчій околиці. Праця різнородня, монотонна й не дуже легка, але стрілецьтво працює з вдовolenням, бо — за старанням свого команданта сот. Газдайка — живе серед вдовольючих матеріальних обставин, які не різняться нічим від уселівій життя чл. стрілецьтва. Вправді дається стрільцям відчувати брак одностроїв, але тому годі зарадити, бо й чл. стрілецьтва не стоїть під тим зглядом крапце.

Моральний стан стрілецьтва тутешнього відділу добрий. Воно свідоме свої великій цілі зносить терпеливо всякі невингоди й труди та — в вільних від заняття хвилях — працює над піднесенням своєї освіти. В тому напрямі — крім приділених до відділу старшин — має добрий провід серед академічної молоді, яка оснувала при своїй: «Укр. Академічній Громаді», «Просвітний Гурток», із завданням, вести просвіту між стрілецьтво, що знаходиться в Берні. З рамени того гуртка відбувся цілий ряд відчитів, як: «Україна а Московщина», «Початки галицького повстання», «Організація села», «Про націю», «Кооператива, а національне відродження», «Кормлення коний» і т. д. Для шістьох неграмотних стрільців заложено курс неграмотних, що закінчився дня 6. 7. с. р. з дуже добрим успіхом. Курс вів ст. мед. Темник. Стрільці-ученики змінили оцінити його працю. На святочному закінченню курсу вручили йому гарний подарок, запевняючи, що не покинуть науки, а будуть учитися далі, щоби власними очима читати в історії: «хто ми, чий сини, яких батьків, ким і за що закуті.»

Дня 26. 8. с. р. проголошено в відділі зазив до повороту в Галичину, але стрілецьтво відповіло гимном: «Не пора».

Терезин.

В Терезині знаходиться один із найбільших і найкращих укр. робітничих відділів, що має назву: «український сторожевий курінь». Праця в Терезині теж різнородна але нетяжка. Одна половина стрілецьтва повнить сторожеву службу при чл. військових складах, а друга працює в складах амуніції, вартатах і т. п.

Положення стрілецьтва під зглядом матеріальним вповні вдовольюче. Одяг, білля й обуву одержує курінь — у міру потреби — від чл. війська, а крім того переводиться на місці потрібні напрямки. Приміщення має курінь у казармах 42. чл. п. п., де кожний стрілець має своє ліжко, простирала й накривала. Санітарні відносини в куріні добрі, а в убікаціях панує взірцевий лад і порядок.

Недивниця отже, що серед таких гарних обставин і моральний стан стрілецьтва знаменитий. Культурно-просвітна праця поступає з кожним днем вперед. Рівень свідомости кожного стрільця підноситься й сьогодні можна вже сміло сказати, що терезинський відділ видає гарних людей, завзятих патріотів і жовнірів. Джерелом національної свідомости й освітнього розвою стрілецьтва є власна читальня, при якій основано аматорський гурток, хор, ведеться різні курси, та улаштовується концерти, вистави й відчитати на різні теми.

Чеські власти, як і ціле цивільне населення видячи солідну працю в куріні та послідовність у стремлінню до єдиної цілі, відносяться до Українців із повним признанням і ввічливістю.

Адреса:
„Самопоміч“ україн. військовий
табор в Йозефові.
„Samopomitch“. Ukr. vojenský tábor v Josefově.
„Samopomitch“. Ukrainian mil. camp in Josefov.
Č. S. R. Europe.

Касовий звіт „Самопоміч“
допомогової централі для частин Української Галицької Армії
що перебувають поза
межами рідного Краю, за час від 1.—31. серпня 1922. р.

П р и х і д	С у м а		Р о з х і д	С у м а	
	Кч	с		Кч	с
Сальдо з попереднього місяця	16269	—	1. Допомоги для хорих старшин і стрільцтва в лічни- цях, Чехословаччина:		
1. Вп. П. С. Лемішка, Woonsocket, С. Д. А. чек на 230'00 Кч, по зrealізованню	227	—	1. Лічниця Йозефів	836'00	Кч
2. Веч. о. Петро Каменецький, Canora, Sask, Канада, чек на 11 £, по зrealізованню	1965	—	2. " Штернберг	1052'00	"
3. Урядовці Т-ва „Народна Поміч“, через „Народне Слово“, Пітсбург, Па., С. Д. А.	650	—	3. " Прага	420'00	"
4. Вп. П. Іван Прокінчук. Sand-Creek, Монтана, С. Д. А. 3 \$, по виміні	90	—	4. " Хомутів	424'00	"
5. Веч. о. Григорій Климович, Buthler, Па., С. Д. А., через Вп. П. проф. Др. Степана Смаль-Стоцького в Празі, чек на 3130'00 Кч. по зrealізованню	3324	—	5. " Млада Болеслава	235'00	"
6. Зворот допомог	376	—	6. " Ліберець	196'00	"
			7. " Ружемберг	257'00	"
			8. " Берно	165'00	"
			9. " Пісек	176'00	"
			10. " Літомериці, Терезин, Часлав, Карльове Вари, Братислава, Яхимів і Кральове Градець	795'20	"
			II. Допомоги для інтернованих старшин і стрільцтва в таборах. Український військовий табір у Йозефові, Ч. С. Р.		
			1. Старшини	2109'00	Кч
			2. Стрілецтво	12.207'00	"
			III. Доставка одностроїв з Праги до Йозефова		
			IV. Адміністрація		
			Сальдо		
	22701	—		14316	—
				250	—
				707	50
				2871	30
				22701	—

ЙОЗЕФІВ, дня 31. серпня 1922. р.

За управу „Самопоміч“:

Крушельницький Корнило в. р.
голова.

Байгерт Іван в. р.
скарбник.

Груба Михайло в. р.
писар.

Рахунки й діловодство „Самопоміч“ провірено за місяць серпень 1922. р. та пайдено її грошеву господарку згідною з місячним касовим замкненням.

Про це повідомляється Вп. Жертводавців, а про стан допомогової акції — звітується Військовій Канцелярії Диктатора З. У. Н. Р. у Відні.

ЙОЗЕФІВ, дня 10. вересня 1922. р.

Економічно-Адміністративна Комісія:

Онуляк, поручник, в. р., предеідатель.

Гретчак, рах. поручник, в. р.

ОПОВІСТКИ.

На фонд «Рідної Школи» зложили на руки сот. Івана Рудницького в Празі:

сот. Газдейка (стрілецька збірка в Берні) . . .	436.50 Кч
сот. Глухівський Володимир (одноразовий даток)	150.— „
чет. Янів (від робітників в Америці)	100.— „
чет. Чупко (збірка в Терезині)	100.— „
сот. Газдейка (стрілецька збірка в Берні) . . .	143.— „
пор. Олинець (стрілецька збірка в Мол. Болеславі)	70.— „
«Маланчин Вечір» постронний стрільцями в Берні	174.— „
пор. Олинець (стрілецька збірка в Мол. Болеславі)	100.— „
«Академічна Громада» в Празі	838.— „

Від мая до 30. серпня 1922 вплинуло разом 2111.50 Кч
Словами! Двітисячі стоодинацять чеських корон і 50 сотиків.

Крім того з Америки надіслав чеком ч. 54.132 на ту саму ціль Вп. п. Др. Гриневецький 138 (стотрицятьвісім) доларів.

На квоту ту зложилися: о. О. Пристай, Вол. Мабатура, Вол. Малевич і Мак. Хандога по 1. дол.; О. Оноферко 2. дол.; о. Вол. Лотович з Бруклін з комітету помочи рідному краю 10. дол.; Др. Гриневецький, о. Вас. Стецюк, М. Поляк, М. Яворський по 10. дол.; А. Булка, Ю. Манталь, М. Фтомни, С. Мурни і І. Шкраба по 4. дол.; М. Сарабун, С. Боняковський, С. Мусійчук по 2. дол.; П. Левницький 2.50 дол.; П. Задорецький в Нью-Йорку збірка на вічу 50. дол.

В Празі, дня 11. вересня 1922.

Рудницький сот. в. р.

»САМОПОМІЧ.«

На поміч українським-галицьким жовнірам на еміграції зложили в серпні 1922. р.:

1. Українці в Нортг Тонаванда Н. У. П. С. оф. А.: в доларах У. С. А. Анна Дупляк 1.—, Матей Краль 1.—, Евстахій Волошин —.50, Варвара Закарочин —.25, Михайло Кубінець 1.—, П. Томарчевський —.50, Катерина Крутик 1.—, Анна Сунек —.50, Марія Турецька 1.—, Катерина Набожна —.50, Степан Цецько —.50, Антін Качоровський 1.—, Нікола Захарків —.50, Катерина Мадерацько —.75, Іван Павліцький —.50, Н. Ленишська —.25, Іван Клімаш —.50, В. Копечин —.25, Йосиф Олексак 1.—, Володимир Саджечак —.25, Антін Ніцішевський —.50, Нікола Пізмар 1.—, Нікола Засімович —.25, Кость Мигалик —.50, Степан Керницькі 2.—, Людвік Чохара 1.—, Андрій Маєвич —.50, Степан Дужий —.50, Павло Півторяк —.50, Іван Свистун 1.—, Льюїз Янів 2.—, Василь Сенський —.50, Нікола Джугта —.75, Іван Петричка —.50, Людвік Мрочко —.50, Марія Шустай —.25, Іван Баран —.25, Антін Федорович 1.—, Пелягія Фасуля 1.—, Катерина Богдан 1.—, Турецька Марія —.50, Іван Богдан 1.—, Ілько Мига —.50. Разом 30.25. американських доларів.

Із грошей тих вислано 2.— дол. до «Свободи» на фонд Степана Федака, а 1100 Кч вислано до «Самопоміч».

2. Вп. п. С. Лемішка з Вонсохек Р. І. У. С. А. 230 Кч по виміні 227 Кч.

3. о. Петро Каменецький парох в Канора, Саск, Канада 11 фунтів штерлінгів.

4. Урядники Т-ва «Народня Поміч» Пітсбург Па. У. С. А. через «Народне Слово» 650 Кч.

5. о. Григорій Климович парох, Бутлер, Па., У. С. А. 3130 Кч.

6. Вп. п. Прокіпчук Іван Санд Крек, Монтана У. С. А. дол. 3.—.

7. Вп. п. Зазуляк Антін Монкман, Альта, Альберта, Канада, збірка о. Крижановського 9.50 канад. доларів.

8. Вп. Войціховський В. А., Р. О. Тарнополь, Саск, Канада, 2 канад. дол.

9. о. Андрій Сарматюк парох В. Торонто, Канада, а то:

I. дохід з мировання	18.09 дол.
II. збірка підчас панахиди	10.51 „
III. даток вірних в церкві	21.40 „
IV. Вп. Василь Либяк	1.— „
V. Т-во «Братня Поміч»	9.34 „
Разом	60.34 дол.

Честь, слава її дяка великодушним жертводавцям за поміч несену героїському війську.

В імені тогож війська щиросердечно дякуємо передовсім Вп. о. Климовичові, о. Камінецькому, о. Крижановському, о. Сарматюкові, Вп. Хандозі редакторові «Народнього Слова», Вп. Паням Катерині Богдан і Марії Турецькій, як також Вп. п. Дмитрові Грицайові і Іванові Богданові в Нортг Тонаванда, що займалися збірками і не жалували труду і дорогого часу, щоби лише принести поміч своїм жовнірам, що по тільки трудах ошинулися без забезпечення на чужині.

Жертви Ваші і заходи около поліпшення нашої долі осятимо активним виступом і так відплатимося Вам і нашій Батьківщині.

Просимо не забувати на нас і на будуче.

За Управу:

Іван Байгерт,
скарбник.

Корнило Крушельницький,
голова.

Михайло Груба,
писар.

Йозефів, дня 31. серпня 1922.

ЗАПІВ.

Усіх Вп. Передплатників, Командантів укр. робітничих відділів, укр. організацій і Комісіонерів, що не вирівняли ще передплати і не надіслали належностей за післяні числа в коміс, просимо вирівнати всі задегости.

Адміністрація «Українського Скитальця».

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБОК.

В попередньому числі (16) на стороні 8 у лівому стовбці, замість 12 стрічки з долини, мається вставити иншу, що справляє ціле речення слідує: . . . Ми здержали депо своїх верхівців, щоби не лишити мимо уваги жадного з їх сторони знаку.

В числі 14. на стороні 16. в «листуванні» подано мильно: Яків Ковчуг, замість: Яків Ковчан, якому — при тій пагоді — адміністрація дякує ще раз за розпродування «Українського Скитальця» в Чікаго.

ЛИСТУВАННЯ.

Вп. Лука Самборський, Woonseket, Америка. Лист і чек на 27. доларів одержали. Щиро дякуємо. Дякуємо теж за зеднання нам нових передплатників.

Вп. Михайло Скибінський, Woonseket, Америка. 1. долар на «Пресовній фонд» «Укр. Скитальця» одержали, дякуємо.

Адміністрація «Українського Скитальця».

